

Vlaams
Parlement

ingediend op **17** (2015-2016) – Nr. 1
25 april 2016 (2015-2016)

Toelichtingen

bij de aanpassing van de middelenbegroting
en de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2016

Algemene toelichting

 INHOUD

1. INLEIDING.....	6
1.1. Algemeen	6
1.2. Netto-beleidsruimte	6
2. DE ECONOMISCH-FINANCIËLE OMGEVING	10
2.1. Inleiding	10
2.2. Internationaal	10
2.2.1. Eurozone	10
2.2.2. Verenigde Staten	12
2.2.3. Japan	13
2.2.4. China en India	13
2.3. Vlaanderen	13
2.3.1. Productie	14
2.3.2. Binnen- en buitenlandse vraag.....	16
2.3.3. Investerings van de bedrijven.....	17
2.3.4. Loop van de bedrijven	18
2.3.5. De consument	19
2.3.6. Arbeidsmarkt	20
3. EUROPEES KADER EN NORMERING	22
3.1. Situering	22
3.2. Advies Hoge Raad van Financiën	22
3.2.1. Middellangetermijndoelstelling	23
3.2.2. Traject gezamenlijke overheid.....	23
3.2.3. Verdeling traject	24
3.3. Vlaamse visie op het traject 2016-2019	26
3.4. Overlegcomité	27
4. DE MIDDELENBEGROTING	28
4.1. Totale middelen	28
4.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB.....	30
4.2.1. Parameters	30
4.2.2. Resultaten	32
4.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	38
4.4. Gewestelijke belastingen.....	40
4.5. Toegewezen ontvangsten	44
4.6. Andere ontvangsten	44

4.7. Lotto-middelen	45
4.8. Te consolideren instellingen	45
5. DE UITGAVENBEGROTING	48
5.1. Inleiding	48
5.2. De beleids- en betaalkredieten	48
5.2.1. Beleidskredieten	48
5.2.2. Betaalkredieten	50
5.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten.....	52
5.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen	53
5.4. Bespreking per beleidsdomein	54
5.4.1. Financiën en Begroting	54
5.4.2. Internationaal Vlaanderen	55
5.4.3. Economie, Wetenschap en Innovatie.....	56
5.4.4. Onderwijs en Vorming	56
5.4.5. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	57
5.4.6. Cultuur, Jeugd, Sport en Media	58
5.4.7. Werk en Sociale Economie.....	59
5.4.8. Landbouw en Visserij.....	59
5.4.9. Leefmilieu, Natuur en Energie.....	59
5.4.10. Mobiliteit en Openbare Werken	60
5.4.11. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	61
5.4.12. Kanselarij en Bestuur	62
5.4.13. Hogere Entiteiten.....	62
6. ESR-CORRECTIES	63
6.1. ESR-correcties	63
6.2. Verstrengd Europees begrotingstoezicht.....	63
7. HET VORDERINGENSALDO	65
8. HET FINANCIËEL BEHEER	71
8.1. De geconsolideerde schuld: inleiding	71
8.2. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016.....	71
8.2.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen	71
8.2.2. Kredietverleningen en participaties in 2015	71
8.2.3. Kredietverleningen en participaties in 2016	72
8.2.4. Samenvatting.....	73
8.3. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften Vlaamse ministeries in 2016.....	73
8.4. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016 per entiteit	74

LIJST MET TABELLEN

Tabel 1-1:	Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid (in miljoen euro).....	7
Tabel 1-2:	Detailtabel netto-beleidsruimte (in miljoen euro)	8
Tabel 2-1:	Realisaties 2014 en vooruitzichten 2016 en 2017 van de reële groei van het bbp, België in internationaal perspectief, in %.....	11
Tabel 3-1:	Traject naar een structureel begrotingsevenwicht voor de gezamenlijke overheid in 2018	24
Tabel 4-1:	Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)	28
Tabel 4-2:	Volledig parameteroverzicht	31
Tabel 4-3:	Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)	33
Tabel 4-4:	Sensitiviteit (in duizend euro)	37
Tabel 4-5:	Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	39
Tabel 4-6:	Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	43
Tabel 4-7:	Te consolideren instellingen (in duizend euro)	45
Tabel 5-1:	Saldi-berekening – Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)	49
Tabel 5-2:	Saldi-berekening – Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	50
Tabel 5-3:	Saldi-berekening – Totaal beleidskredieten (in duizend euro).....	50
Tabel 5-4:	Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)	51
Tabel 5-5:	Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	51
Tabel 5-6:	Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)	51
Tabel 5-7:	Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	53
Tabel 5-8:	Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro).....	53
Tabel 7-1:	Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting (in duizend euro)	65
Tabel 7-2:	Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven algemene begroting (in duizend euro).....	66
Tabel 7-3:	Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten instellingen (in duizend euro).....	66
Tabel 7-4:	Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven instellingen (in duizend euro)	67
Tabel 7-5:	Normnaleving door de Vlaamse overheid (in duizend euro)	69
Tabel 8-1:	Ingeschreven ESR-8 ontvangsten en -uitgaven bij BO en BA 2015 en BA 2016 (in duizend euro)	72
Tabel 8-2:	Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2016 (in duizend euro)	73
Tabel 8-3:	Financieringsbehoefte ministerie BA 2015, BO en BA 2016 (in duizend euro)	74
Tabel 8-4:	Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)	75

LIJST MET FIGUREN

Figuur 2-1: Economic Sentiment Indicator (ESI), België, buurlanden en eurozone, januari 2012 – maart 2016.	12
Figuur 2-2: Vlaamse globale conjunctuurcurve, januari 2011 – maart 2016 .	14
Figuur 2-3: Vlaamse conjunctuurcurve voor de diensten aan bedrijven, januari 2011 – maart 2016	15
Figuur 2-4: Productietempo in de industrie en industriële productie, trendcijfers, januari 2014 – maart 2016.....	16
Figuur 2-5: Vlaamse uitvoer naar voornaamste handelsblokken, 1ste kwartaal 2011 – 4de kwartaal 2015, groei kwartaal T-4 – kwartaal T (in %)	17
Figuur 2-6: Determinanten van de investeringen, januari 2011 – maart 2016	18
Figuur 2-7: Oprichtingsratio, januari 2013 – december 2015, per 1000 bestaande bedrijven.....	19
Figuur 2-8: Vlaamse consumentenvertrouwen, januari 2011 – maart 2016, verschil tussen stijgende en dalende antwoordpercentage.....	20
Figuur 2-9: Niet-werkende werkzoekenden, januari 2011 – maart 2016, jaar-op-jaar aangroei in personen.....	21
Figuur 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen, BA 2016...	29
Figuur 4-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BA 2016	30
Figuur 5-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro).....	52
Figuur 5-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2016 (in duizend euro)	54

1. INLEIDING

1.1. Algemeen

De Vlaamse begroting blijft op koers.

Ondanks macro-economisch onzekere tijden die tegelijk gepaard gaan met institutionele- en statistische vernieuwingen, blijft de Vlaamse regering volop inzetten op een gezond begrotingsbeleid.

Vertrekbasis voor de begrotingsaanpassing 2016 was het reeds bij de begrotingsopmaak 2016 voorziene tekort van 171 miljoen euro, hierbij abstractie makende van de uitgaven in het kader van de asielcrisis.

Ten aanzien van dit tekort dringen twee negatieve bijstellingen zich op: Vooreerst wordt de eenmalige negatieve afrekening van het overgangsmechanisme ten belope van 137 miljoen euro niet in rekening gebracht. Tabel 4-3 toont de samenstelling van dit bedrag: 106,5 miljoen heeft betrekking op het Vlaamse Gewest en 30,3 miljoen op de Vlaamse Gemeenschap (kolom (d)). Daarnaast zorgt ook de recent aangekondigde versnelde overschrijding van de spilindex in mei in plaats van in juli 2016 voor een onvoorziene meeruitgave van 62 miljoen euro, waarbij de gerelateerde meerontvangsten zich pas in 2017 bevinden.

Ondanks deze eenmalige tegenvallers blijft de Vlaamse begroting evenwel op koers richting een nominaal begrotingsevenwicht in 2017. De Vlaamse regering blijft hierbij streng voor zichzelf door in nominale in plaats van structurele termen te begroten en met andere woorden abstractie te maken van de impact van de negatieve conjunctuur op de ontvangsten en uitgaven.

Tegelijk met het strikte begrotingsbeleid, wordt er toch bijkomende ruimte vrijgemaakt om te investeren in infrastructuur voor de mensen. Zo worden er extra middelen uitgetrokken voor scholenbouw, de ondersteuning van rust- en verzorgingscentra en de bouw van bijkomende sociale woningen.

Samengevat stelt deze Vlaamse regering budgettair orde op zaken en creëert ze tegelijk perspectief richting een vernieuwde toekomst.

1.2. Netto-beleidsruimte

Voorgaande jaren heeft de Vlaamse Regering een traditie opgebouwd om in de algemene toelichting een duiding te geven bij de evolutie van de beleidsruimte. Opzet hiervan is om de belangrijkste wijzigingen aan ontvangsten- en uitgavenzijde aan te geven op een gestructureerde manier. Deze tabel moet samen gelezen worden met de toelichting verder in dit stuk over het ontvangsten- en uitgavenluik. Voor een gedetailleerde weergave van de evoluties blijft het echter noodzakelijk om de memories van toelichting per beleidsdomein te consulteren, in de algemene toelichting wordt de nadruk gelegd op de grote lijnen.

Opzet van de toelichting bij de evolutie van de netto-beleidsruimte is om enerzijds aan te geven wat de impact is van het ongewijzigde beleid en anderzijds aan te geven welke maatregelen/nieuwe impulsen genomen zijn. Bij de begrotingsaanpassing 2016 werden geen nieuwe maatregelen genomen of nieuw beleid geïnitieerd. De wijzigingen in deze begrotingsronde zijn integraal het gevolg van ongewijzigd beleid.

Daarom beperkt de tabel zich tot de volgende 4 factoren:

- Ontvangstendynamiek bij ongewijzigd beleid
- Uitgavendynamiek bij ongewijzigd beleid
- Impact van de ESR-correcties
- Aanpassing van de onderbenuttingshypothese

Op basis van deze factoren is de netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid (inclusief de herringering van de benodigde middelen voor Asielcrisis) verminderd met 171 miljoen euro. Aangezien er geen maatregelen genomen zijn om de netto-beleidsruimte bij te stellen, is dit ook de evolutie van het vorderingensaldo indien de kredieten inclusief asielcrisis als vergelijkingspunt worden genomen.

Tabel 1-1: Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid (in miljoen euro)

	evolutie	impact op NBR
Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid		-171,0
Ontvangsten	-186,9	-186,9
Uitgaven	139,0	-139,0
ESR-correcties	68,5	68,5
Onderbenutting	86,4	86,4

De belangrijkste reden voor deze verslechtering van het saldo ligt bij de ontvangsten die verminderen met 186,9 miljoen euro. De betaalkredieten nemen toe met 139 miljoen euro, wat leidt tot een verdere verslechtering van het saldo. Dit wordt wel deels gecompenseerd door de positieve impact van de ESR-correcties (verbetering van 68,5 miljoen euro) en een verwachte toename van de onderbenutting (86,4 miljoen euro).

Elk van deze factoren wordt in de volgende hoofdstukken meer uitgebreid besproken.

Bij de uitgavenevolucie wordt naast de toename van de indexprovisie ook een overzicht gegeven van de belangrijkste factoren die de beleids- en betaalkredieten doen toenemen. Hierbij worden de evoluties die louter te maken hebben met een aanpassing van de betaalkalenders evenals de uitgaven die gecompenseerd worden door eigen ontvangsten bij de instellingen of door toegewezen ontvangsten, apart opgelijst. Voor de overige factoren werd de lijst geselecteerd op basis van die factoren die aan beleidskant een impact hebben van minstens 5 miljoen euro.

Tabel 1-2: Detailtabel netto-beleidsruimte (in miljoen euro)

Ontvangsten (1)		-186,9
Bruto aanvullende belasting op de PB		-11,8
Overige federale overdrachten		-39,8
Gewestbelastingen		-230,1
Andere ontvangsten MVG		-20,4
Instellingen consolidatieperimeter		115,2
	Beleid	betaal
Uitgaven (2)	202,8	139,0
Indexprovisie	198,9	198,0
Belangrijkste factoren ongewijzigd beleid	-14,9	-158,3
<i>Waaronder o.a.</i>		
<i>Bijstellen provisie asielcrisis</i>	-25,9	-25,9
<i>Provisie niet-verdeelde beleidsruimte</i>	-6,0	-6,0
<i>Fiscale uitgaven woonbeleid</i>	-149,7	-149,7
<i>Fiscale uitgaven arbeidsmarktbeleid</i>	8,0	8,0
<i>Rentekredieten MVG</i>	4,7	4,7
<i>FFEU</i>	-21,3	1,0
<i>Gigant uitwinning provisie</i>	5,3	5,3
<i>Onderwijs: Loonmodel-Weddes</i>	29,2	29,2
<i>Scholenbouw (BTW-recuperatie)</i>	10,6	0,0
<i>Herraming gezinsbijslag</i>	-15,7	-15,7
<i>Administratiekosten gezinsbijslagen</i>	-9,9	-9,9
<i>Herberekening weddedrift VAPH</i>	31,3	31,3
<i>VIPA gebruikstoelage</i>	8,1	8,1
<i>Zorgverzekering</i>	-7,2	-7,2
<i>Woonzorgcentra</i>	10,2	10,2
<i>Ziekenhuizen G- en Sp-diensten</i>	-15,0	-15,0
<i>Eenmalige investeringsmiddelen FOCl</i>	12,5	0,0
<i>Cofinanciering vernieuwd Streekbeleid</i>	5,0	0,0
<i>Vlaams zorgkrediet openbaar ambt</i>	7,0	7,0
<i>Klimaatfonds</i>	91,7	73,0
<i>VVM – De Lijn: Actualisatie indexparameters</i>	-16,5	-16,5
<i>FFEU-middelen DVS</i>	10,0	0,0
<i>Interreg-projecten DVS</i>	8,1	1,7
<i>FFEU-middelen W&Z</i>	7,0	0,0
<i>Herraming uitgaven BAM</i>	-11,5	-11,5
<i>Rentetoeename VMSW</i>	15,2	15,2
<i>Technische correcties/aanrekening</i>	-31,0	-58,8

herinschatten betaalkalender	0,0	101,6
<i>Projecten uitvoering economisch beleid</i>	<i>0,0</i>	<i>1,0</i>
<i>KMO-portefeuille</i>	<i>0,0</i>	<i>15,0</i>
<i>Bedrijfslijn ex-IWT</i>	<i>0,0</i>	<i>13,0</i>
<i>Ecologiesteun</i>	<i>0,0</i>	<i>6,0</i>
<i>Strategische Transformatiesteun</i>	<i>0,0</i>	<i>7,7</i>
<i>Overige Hermes</i>	<i>0,0</i>	<i>7,1</i>
<i>FWO bevoorschotting</i>	<i>0,0</i>	<i>27,5</i>
<i>NV Waterwegen en Zeekanaal</i>	<i>0,0</i>	<i>25,0</i>
<i>Onroerend erfgoedbeheer</i>	<i>0,0</i>	<i>-2,6</i>
Variabele kredieten / eigen ontvangsten	18,8	-2,3
ESR-correcties (3)		68,5
<i>ESR-correctie ontvangsten emissierechten</i>		<i>0,0</i>
<i>Correctie ESF-agentschap (t.o.v. toelage)</i>		<i>-0,8</i>
<i>Correctie FWO</i>		<i>-42,7</i>
<i>Voorziene bouwwitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen</i>		<i>24,8</i>
<i>Herclassificatie alternatieve financiering VIPA</i>		<i>142,7</i>
<i>UZ Gent</i>		<i>2,0</i>
<i>Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3</i>		<i>-17,6</i>
<i>Provisie ESR-correcties</i>		<i>-40,0</i>
Onderbenutting (4)		86,4
Totale evolutie bij ongewijzigd beleid (1-2+3+4)		-171,0

2. DE ECONOMISCH-FINANCIËLE OMGEVING

2.1. Inleiding

De economie in de eurozone zou in 2016 aan een matig tempo groeien. De vooruitzichten voor de VS zijn beter, maar in Japan zijn ze lager. De groei van de Chinese economie zwakt af en zou in 2016 lager zijn dan deze van India.

De Vlaamse conjunctuur ging in stijgende lijn in 2015. Tot dusver blijven de meeste conjunctuurindicatoren min of meer stabiel op het niveau van eind vorig jaar. De werkloosheid is dalende en de werkgelegenheidsvooruitzichten zitten in de lift, met uitzondering van de handel.

2.2. Internationaal

2.2.1. Eurozone

Zoals voor alle wereldregio's zijn de vooruitzichten voor 2016 en 2017 neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de vooruitzichten eind vorig jaar. Het IMF, de OESO en de Europese Commissie gaan uit van een matige groei in 2016, gaande van 1,4% tot 1,7%, die in 2017 zou toenemen tot 1,7% à 1,9% (tabel 2-1). De bescheiden groei is vooral te wijten aan lagere olieprijsen en interesten en een zwakkere euro. De voorspellingen liggen weliswaar boven die voor Japan, maar nog steeds duidelijk lager dan de vooruitzichten voor de VS. In vergelijking met de eurozone liggen de prognoses voor *België* iets lager (1,3%-1,5% voor 2016 en 1,5%-1,7% voor 2017). België zou daarmee iets beter presteren dan Frankrijk, zonder echter rekening te houden met de impact van de recente terroristische aanslagen. Voor de overige buurlanden worden echter betere prestaties verwacht. Vooral Nederland en het Verenigd Koninkrijk zouden het goed doen.

De aanhoudende monetaire expansie in 2016 en 2017 moet de economie stimuleren. Intussen is de inflatie in maart voor de tweede maand op rij opnieuw negatief (-0,1% op jaarbasis), wat de manoeuvreerruimte van het monetair beleid uiteraard beperkt. De daling van het algemeen prijspeil is voornamelijk te wijten aan de daling van de olie- en energieprijsen. Houdt men geen rekening met die prijsen, dan stijgt de inflatie tot 0,9%, wat nog altijd ver onder de streefwaarde is van net onder 2% van de Europese Centrale Bank. De meeste waarnemers gaan uit van een zeer trage stijging van de inflatie in 2016 naarmate de conjunctuur verbetert.

Dat de crisis in de eurozone nog niet achter de rug is, blijkt ook uit de werkloosheidsgraad, die met 10,3% in februari zeer hoog blijft, al is er sinds midden 2013 een dalende trend te constateren. Ook hier vallen echter de verschillen tussen de landen op. In Duitsland is de werkloosheid met 4,3% het laagst, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (5,0%, in december), Nederland (6,5%), België (8,6%) en Frankrijk (10,2%). De daling in de eurozone geldt evenmin voor alle buurlanden. In Frankrijk en België zien we een stagnatie van de werkloosheid.

De bbp-groei van de eurozone was in het vierde kwartaal 2015 gelijk aan die in het derde kwartaal, tenminste als we de groeivoet ten opzichte van het voorgaande kwartaal beschouwen. Ook de groeivoet tegenover hetzelfde kwartaal een jaar eerder bleef gelijk. De groei in het vierde kwartaal bedroeg 0,3% tegenover het derde kwartaal en 1,6% tegenover het vierde kwartaal 2014. De Belgische groei (tegenover het derde kwartaal)

was even hoog als in de eurozone en Duitsland, Frankrijk en Nederland, maar lager dan in het Verenigd Koninkrijk (0,5%). De sterkste groei-impuls in de eurozone kwam van de investeringen (+1,3%). De traagste groei-posten waren de consumptie en de export, die beide sterk zijn vertraagd (+0,2% groei in het vierde kwartaal). De exportgroei ondervindt duidelijk de gevolgen van de groeivertraging in de opkomende markten. De overheidsconsumptie veerde licht op (+0,6%).

De Economic Sentiment Indicator (ESI) is echter in maart van dit jaar voor de derde maand op rij afgenomen in de eurozone (figuur 2-1). Deze indicator van de Europese Commissie is een samenvattende maat voor het conjunctuurverloop bij producenten en consumenten. De afzwakking is ook merkbaar voor België en de buurlanden, zij het minder sterk in België en Frankrijk. De resultaten werden echter verzameld vóór de terroristische aanslagen in Brussel, die met name in België het vertrouwen zullen aantasten. Het Verenigd Koninkrijk en Duitsland presteren nog altijd beter dan de eurozone en onze buurlanden. De dalende trend in de eurozone is het duidelijkst in de bouwnijverheid en de diensten. Ook het consumentenvertrouwen gaat achteruit.

De Composite Leading Indicators (CLI) van de Oeso, die reiken tot januari 2016, bieden een blik in de nabije toekomst. Deze CLI zijn de jongste maanden stabiel voor de eurozone als geheel. Voor België zijn de tekenen iets minder gunstig. De indicaties voor het Verenigd Koninkrijk zijn het meest negatief, en het meest positief voor Frankrijk dat zijn groei zou bestendigen. Maar ook deze resultaten dateren van vóór de terreuraanslagen, zodat enige voorzichtigheid is geboden.

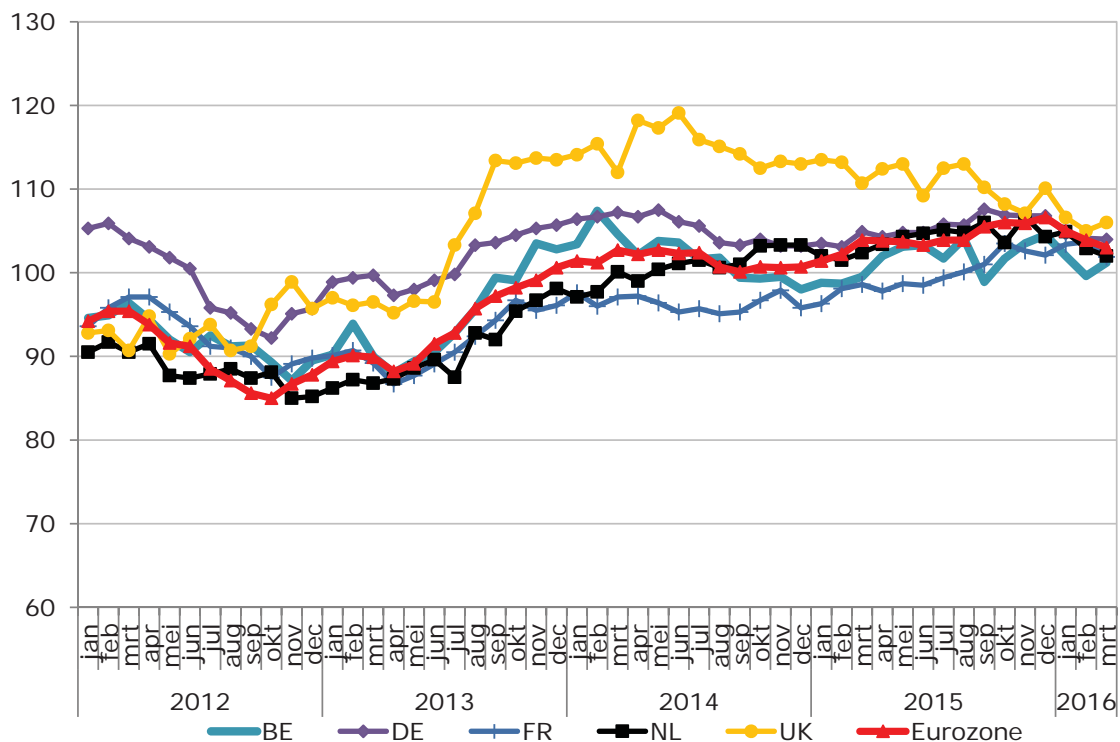
Tabel 2-1: Realisaties 2014 en vooruitzichten 2016 en 2017 van de reële groei van het bbp, België in internationaal perspectief, in % *.

	Realisaties 2015	Vooruitzichten 2016			Vooruitzichten 2017		
				Europese Com- missie			Europese Com- missie
		OESO	IMF		OESO	IMF	
België	1,4	1,5	1,5	1,3	1,6	1,5	1,7
Nederland	2,0	2,5	1,9	2,1	2,7	1,9	2,3
Duitsland	1,7	1,8 (1,3)	1,6 (1,7)	1,8	2,0 (1,7)	1,5 (1,7)	1,8
Frankrijk	1,2	1,3 (1,2)	1,5 (1,3)	1,3	1,6 (1,5)	1,6 (1,5)	1,7
Eurozone	1,6	1,8 (1,4)	1,6 (1,7)	1,7	1,9 (1,7)	1,7 (1,7)	1,9
VK	2,2	2,4 (2,1)	2,2 (2,2)	2,1	2,3 (2,0)	2,2 (2,2)	2,1
VS	2,4	2,5 (2,0)	2,8 (2,6)	2,7	2,4 (2,2)	2,8 (2,6)	2,6
Japan	0,5	1,0 (0,8)	1,0 (1,0)	1,1	0,5 (0,6)	0,4 (0,3)	0,5
China	6,9	6,5 (6,5)	6,3 (6,3)	6,5	6,2 (6,2)	6,0 (6,0)	6,2
India	7,3	7,3 (7,4)	7,5 (7,5)	7,4	7,4 (7,3)	7,5 (7,5)	7,5

* Tussen haakjes: interim voorspelling OESO september 2015.

Bron: Europese Commissie (winter 2016), IMF (oktober 2015, tussen haakjes update januari 2016), OESO (juni 2015, tussen haakjes update februari 2016).

Figuur 2-1: Economic Sentiment Indicator (ESI), België, buurlanden en eurozone, januari 2012 – maart 2016.

Bron: Europese Commissie, directoraat-generaal ECFIN, 2016.

2.2.2. Verenigde Staten

De vooruitzichten voor de VS zijn neerwaarts bijgesteld, net zoals voor de overige wereldregio's. De Amerikaanse economie blijft echter beter presteren dan de overige ontwikkelde landen. Dit jaar zou de groei 2,0%-2,7% bedragen (tabel 2-1) en in 2017 vrijwel hetzelfde niveau aanhouden (2,2%-2,6%).

In december 2015 heeft de Federal Reserve voor het eerst sinds 2008 de beleidsrente verhoogd. Het monetaire beleid zou in het verdere verloop van 2016 geleidelijk verder worden verstrakt in de vorm van een stijging van de rente, zij het aan een trager tempo dan voorheen verwacht. De inflatie blijft met 1,0% in februari laag, maar de kerninflatie (zonder rekening te houden met voedsel en energie) is inmiddels opgelopen tot 2,3%. De werkloosheidsgraad kwam in maart 2016 op 5,0%.

De bbp-groei was in het vierde kwartaal 2015 (tegenover het derde kwartaal) met 0,3% gelijk aan die in de eurozone, maar beter dan in Japan, wat in vergelijking met de voorgaande kwartalen vrij zwak was. De Amerikaanse groei wordt – in tegenstelling tot de eurozone – als gevolg van de goede werkgelegenheidssituatie voornamelijk gedragen door de consumptie, die in het vierde kwartaal met 0,6% toenam. De groei van de investeringen daarentegen is tot nul herleid. De export kende zelfs een negatieve groei (-0,5%). De overheidsbestedingen kenden een bescheiden groei van 0,2%.

De Composite Leading Indicators (CLI) wijzen op een groeivertraging in de VS, terwijl op basis van dezelfde CLI een stabilisatie van de groei in de eurozone kan worden afgeleid.

2.2.3. *Japan*

De Japanse groei zou in 2016 opnieuw lager uitvallen dan die van de eurozone en de Verenigde Staten, maar toch aan kracht winnen. In tegenstelling tot de VS de eurozone zijn de vooruitzichten globaal niet neerwaarts herzien. Voor 2016 rekt men met een groei van 0,8%-1,1%, die in 2017 weer zou verzwakken (0,3%-0,6%) (tabel 2-1).

Ook Japan kent een sterk expansief monetair beleid. De inflatie, die in februari 0,3% bedroeg, heeft, in tegenstelling tot de eurozone, negatieve cijfers in de jongste maanden kunnen voorkomen.

De bbp-groei is in het vierde kwartaal 2015 gedaald (-0,3% tegenover het derde kwartaal), zoals ook al in het tweede kwartaal van dat jaar. Dit cijfer ligt onder de waarde in de eurozone en de VS. De bbp-krimp is niet alleen toe te schrijven aan de dalende export (met name naar China), maar ook van de contractie van de consumptie. De investeringen zijn nagenoeg niet gegroeid.

De Japanse CLI kenden in januari 2016 een lichte afname, waaruit een dalende groei kan worden afgeleid.

2.2.4. *China en India*

De Chinese bbp-groei vertraagde in 2015 voor het vijfde jaar op rij en kwam uit op 6,9%. In 2016 zou ze verder afnemen tot 6,3%-6,5% en in 2017 tot 6,0%-6,2% (tabel 2-1). Deze voorspellingen zijn niet neerwaarts herzien. De autoriteiten zouden zich concentreren op het verminderen van de excessen inzake kredietverlening en investeringen, wat de kwetsbaarheid ten opzichte van financiële schokken heeft verhoogd.

India's bbp-groei bedroeg in 2015 7,3%, wat hoger is dan de Chinese groei. Ook hier zijn de vooruitzichten globaal niet verlaagd. Bovendien zou de groei in 2016 versnellen tot 7,4%-7,5% en in 2017 tot 7,3%-7,5%.

2.3. **Vlaanderen**

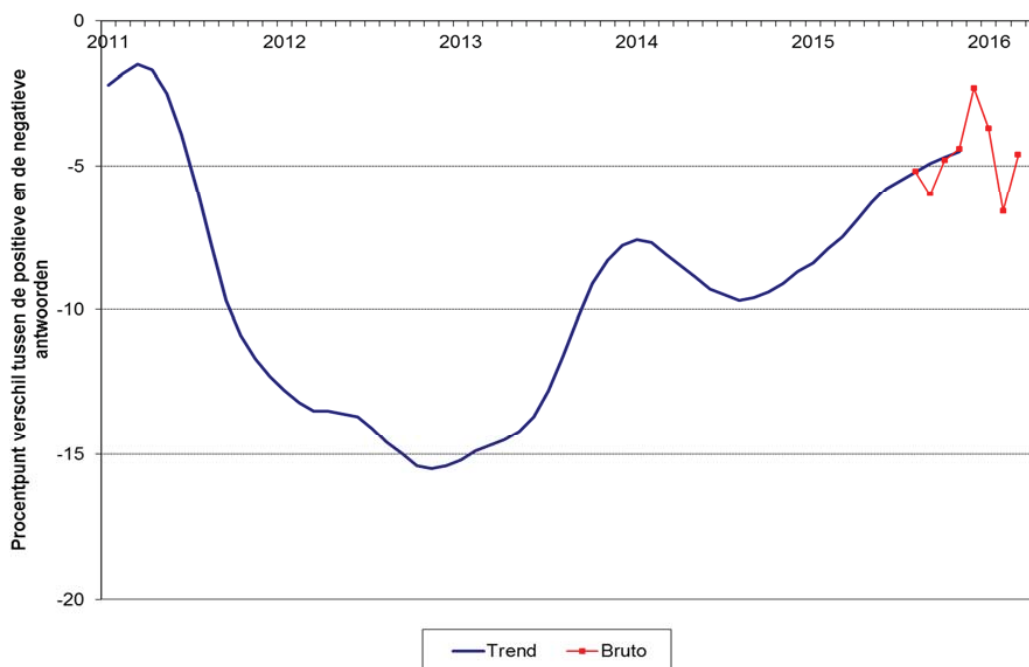
Hierna komen diverse indicatoren aan bod die elk een beeld geven van de Vlaamse conjunctuur. Ze worden besproken per subhoofdstuk: 'productie' (globale conjunctuurcurven, activiteitsindicatoren), 'bestellingen en uitvoer' (binnenlandse vraag, uitvoer), 'investeringen' (voorraadpeil, vraagvooruitzichten, capaciteitsbezetting, investeringsvooruitzichten), 'loop van de bedrijven' (oprichtingen, stopzettingen, faillissementen), 'de consument' (consumentenvertrouwen en deelindicatoren) en 'arbeidsmarkt' (uitzendarbeid, vacatures, aantal werkzoekenden, werkgelegenheidsvooruitzichten).

2.3.1. Productie

De Vlaamse economie kent nu al sedert 2012 een zwak tot matig groeitempo (lager dan 2% reëel). Het HERMREG model van juli 2015 raamt de reële groei van de Vlaamse economie op +1,3% in 2015. Voor 2016 wordt +1,7% voorzien. De Belgische prognoses werden door het FPB opwaarts herzien voor 2015 (van +1,2% volgens de vooruitzichten van mei 2015 naar +1,4% volgens deze van februari 2016) en neerwaarts voor 2016 (van +1,6% naar 1,2%). Dat doet een analoge wijziging vermoeden voor de Vlaamse update die verwacht wordt in juli 2016. De dynamische particuliere consumptie was een belangrijke stimulans voor 2015. De afzwakkende groei in opkomende markten zoals China en Brazilië en de minder sterke groei van de consumptie verklaren het lagere voorziene groeicijfer voor 2016.

De globale Vlaamse *conjunctuur* is nochtans aan de beterhand (figuur 2-2). De curve trok doorheen 2015 aan. Maar de recentere brutowaarden laten geen verdere toename meer uitschijnen.

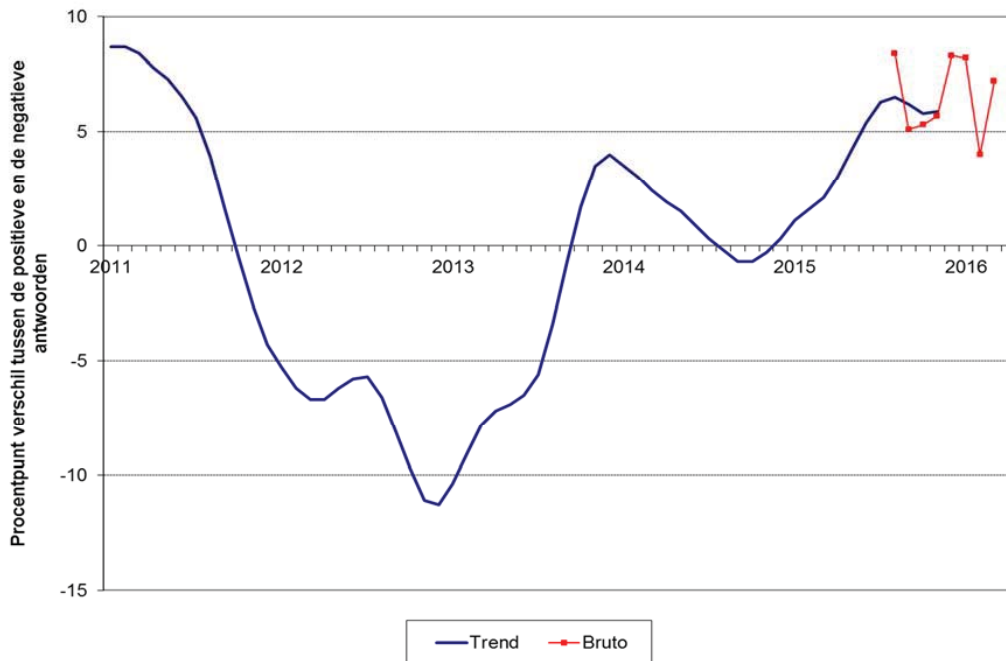
Figuur 2-2: Vlaamse globale conjunctuurcurve, januari 2011 – maart 2016

Bron: NBB, 2016.

Het conjunctuurverloop trekt aan in de industrie en vooral in de ruwbouw, hoewel de recente brutowaarden iets minder goed zijn. In de diensten aan bedrijven gaat de conjunctuurcurve licht neerwaarts sedert september 2015, na een gestage klim eerder op dat jaar (figuur 2-3). In de handel is de conjunctuur zwak en is er bovendien geen teken van beterschap.

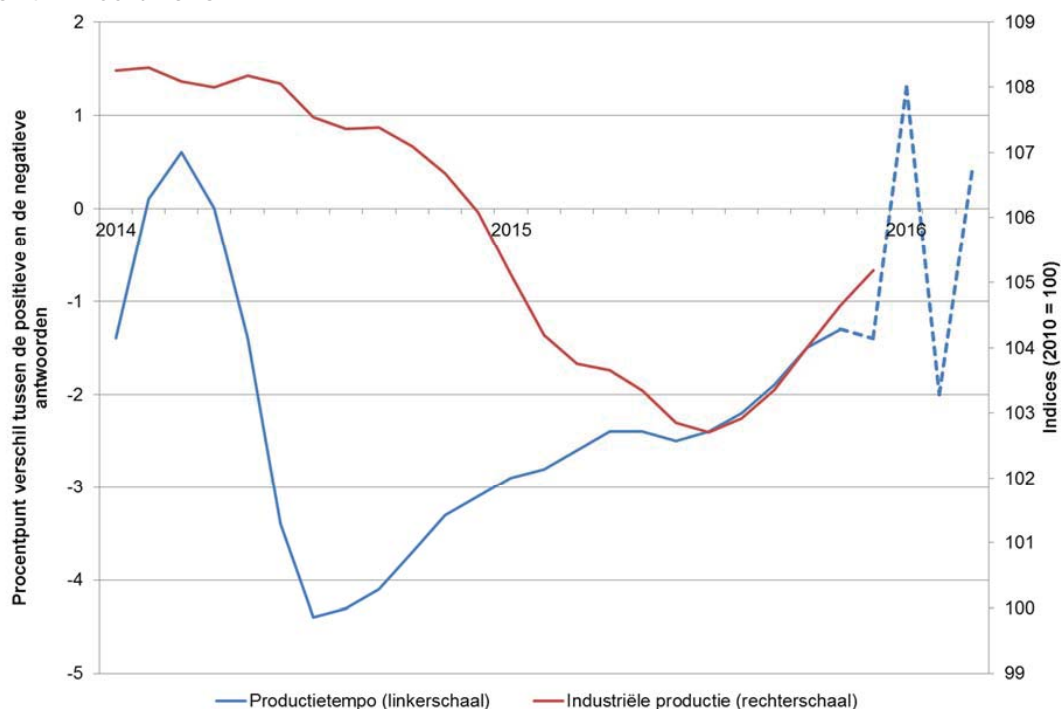
Figuur 2-3: Vlaamse conjunctuurcurve voor de diensten aan bedrijven, januari 2011 – maart 2016

Bron: NBB, 2016.

De industriële productie daalde vanaf eind 2014 tot juli 2015. Sedertdien is er een herneming. Dit wordt bevestigd door de enquête bij bedrijfsleiders uit de industrie: het productietempo trekt aan, zij het niet spectaculair (figuur 2-4). De industriële productie zit in de lift bij de niet-duurzame consumptiegoederen. Elders is er een daling of een stagnatie.

Figuur 2-4: Productietempo in de industrie en industriële productie, trendcijfers, januari 2014 – maart 2016

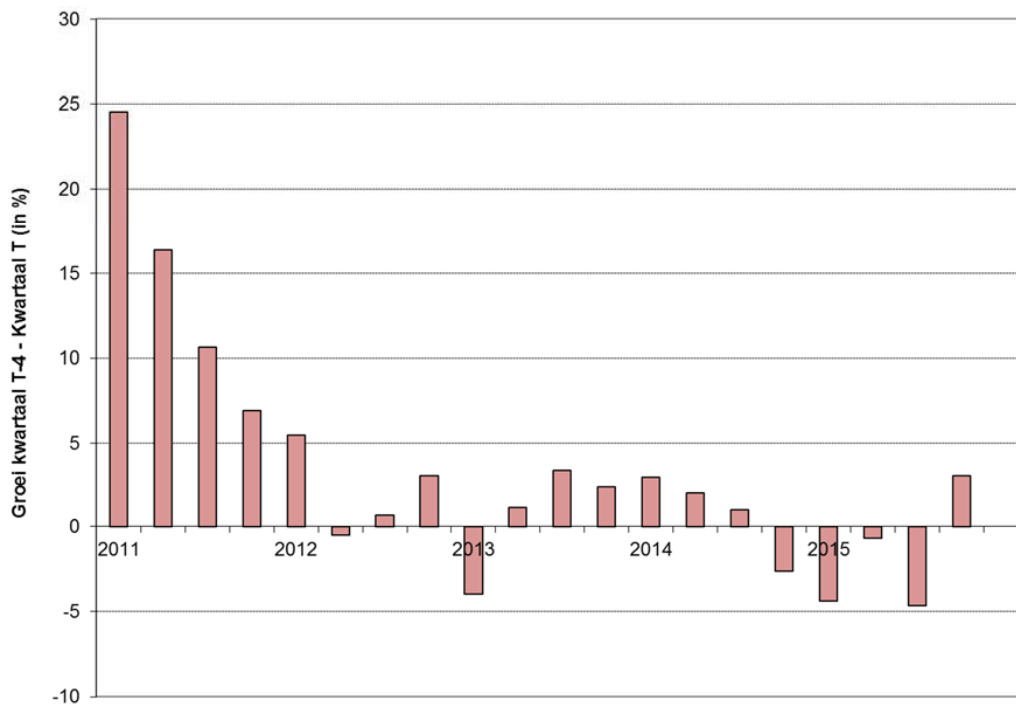
Bron: NBB, ADS, 2016.

2.3.2. Binnen- en buitenlandse vraag

De binnenlandse vraag in de industrie lag in 2015 op een hoger niveau dan in 2014. De recentste brutowaarden geven een wisselend verloop weer. Voor wat betreft de buitenlandse vraag is het verloop zo mogelijk nog onbeslist de laatste twee jaren. Toch werden de industriële ondernemers gaandeweg 2015 (lichtjes) optimistischer over hun orderpositie. In de handel situeren de vooruitzichten voor de bestellingen zich op een vrij laag niveau. Er lijkt ook geen beterschap aan te komen. Het gezamenlijk orderbestand in de ruwbouw zit daarentegen in de lift. Ook de marktvraag in de sector van de diensten aan ondernemingen zat in de lift tot omstreeks de zomer van 2015. Sindsdien blijft deze op dit niveau.

De groei van de *goederenuitvoer* is in het vierde kwartaal 2015 (in vergelijking met het vierde kwartaal 2014) opnieuw positief geworden (+3,1% in vergelijking met het vierde kwartaal van 2014), na 4 kwartalen van negatieve groei (figuur 2-5). Volgens voorlopige cijfers zou de uitvoer over heel 2015 1,7% lager liggen dan in 2014. Maar ook de invoer kende een terugloop, zelfs sterker (-3,5%). De zwakkere groei van de wereldeconomie onder invloed van de afkoeling van de Chinese economie en de impact ervan op de relaties met andere opkomende landen speelde een belangrijke rol. Volgens het FPB scheppen de maatregelen gericht op het intomen van de arbeidskosten en de depreciatie van de euro betere kansen voor de uitvoer in 2016.

Figuur 2-5: Vlaamse uitvoer naar voornaamste handelsblokken, 1ste kwartaal 2011 – 4de kwartaal 2015, groei kwartaal T-4 – kwartaal T (in %)

Bron: INR, DKB-SVR, 2015.

2.3.3. Investerings van de bedrijven

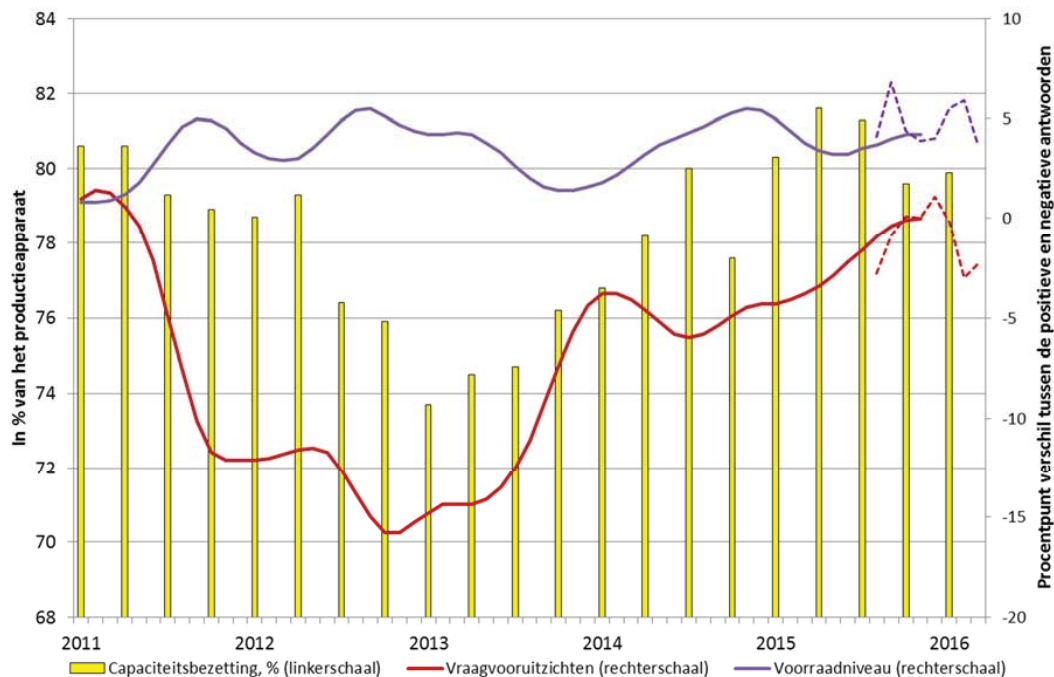
Bedrijven die *investeren* geven uiting aan hun geloof in toekomstige afzetmogelijkheden. Belangrijke factoren die de investeringsbeslissing beïnvloeden zijn het huidige voorraadpeil, de bezettingsgraad van het productievermogen en de vraagvooruitzichten (figuur 2-6).

De *bezetting van het productieapparaat* (industrie exclusief voeding) kwam bij de start van het eerste kwartaal van 2014 op 79,9% (figuur 2-6). Dat is relatief hoog, maar toch daalde de indicator voor de tweede opeenvolgende keer. Het *voorraadpeil* in de industrie nam af in de eerste helft van 2015, maar nam daarna opnieuw lichtjes toe. Lagere voorraden kunnen bedrijven ertoe aanzetten om te produceren om ze aan te vullen, en te investeren in de nodige apparatuur. De vraagvooruitzichten in de industrie, ten slotte, verbeterden gaandeweg in 2015. Maar de recentste brutowaarden lijken geen verdere toename meer in het vooruitzicht te stellen.

Het investeringsklimaat is dus volgens deze indicatoren nog steeds goed, maar was nog beter in het najaar van 2015.

Volgens de HERMREG vooruitzichten zou de reële groei van de investeringen (zonder woongebouwen) in het Vlaamse Gewest 3,1% bedragen in 2016.

Figuur 2-6: Determinanten van de investeringen, januari 2011 – maart 2016

Bron: NBB, 2016.

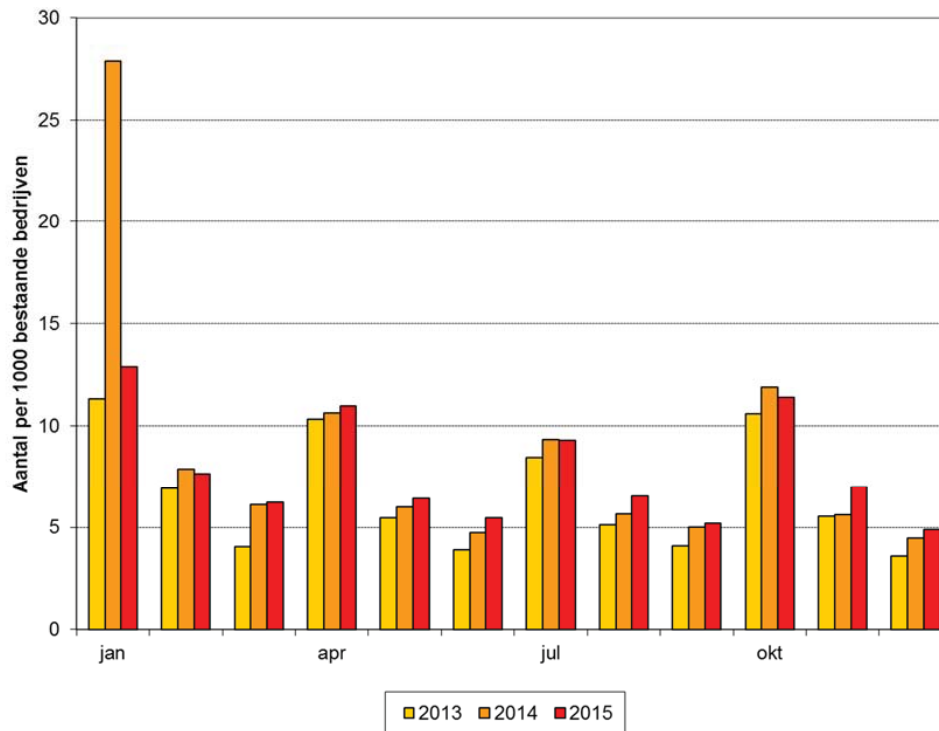
2.3.4. Loop van de bedrijven

ADS noteerde in 2015 9,2% minder oprichtingen van bedrijven in vergelijking met 2014. Maar dat cijfer is vertekend doordat er in januari 2014 uitzonderlijk veel inschrijvingen waren van advocaten die vanaf 2014 BTW-plichtig werden. Voor de maanden februari-december waren er in 2015 immers 6,7% meer oprichtingen dan tijdens dezelfde maanden van 2014. De oprichtingsratio kwam in 2015 uit op 95 per 1.000 bestaande bedrijven (figuur 2-7). Dat is om de hiervoor vermelde reden lager dan in 2014 (106).

Er waren in 2015 11,3% minder stopzettingen van bedrijven in vergelijking met 2014. De stopzettingratio lag met 69 per 1.000 ondernemingen lager dan in 2014 (79).

Ten slotte waren er in 2015 9,8% minder faillissementen dan in 2014. De faillissementsratio bedroeg daarmee 17,3‰ in 2015. Dat is een toename voor het tweede jaar op rij, zij het in lichte mate.

Figuur 2-7: Oprichtingsratio, januari 2013 – december 2015, per 1000 bestaande bedrijven

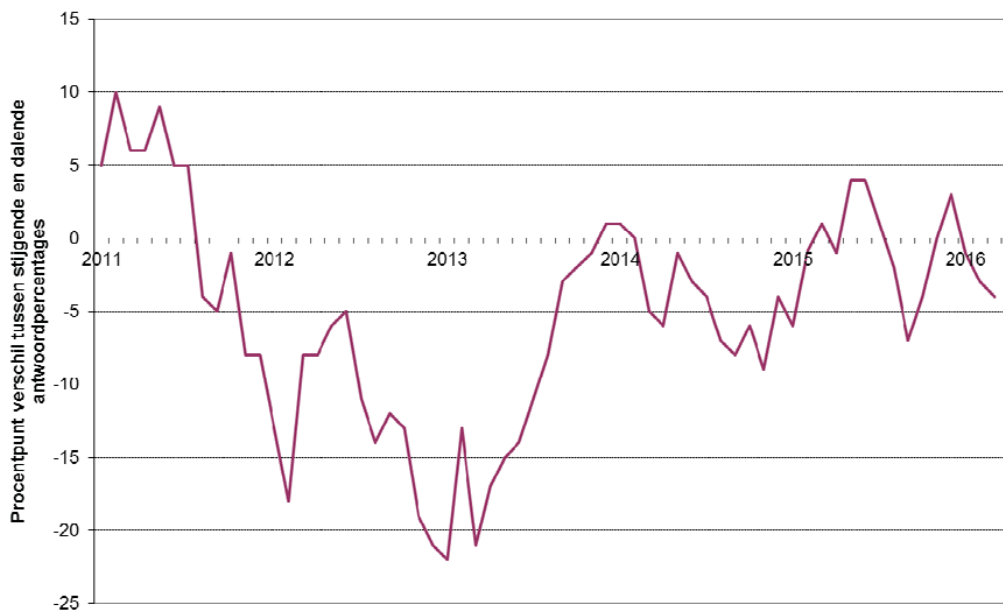
Bron: ADS, KBO, 2015.

2.3.5. De consument

Het *consumentenvertrouwen* van de Vlamingen zwakte af in de zomer van 2015 (figuur 2-8). De perikelen in Griekenland, de onzekerheid over de Chinese economie en enige onrust op de financiële markten lagen aan de basis daarvan. Van oktober tot december 2015 ebde het wantrouwen weg. Maar vanaf de start van 2016 en tot dusver verslechterde het vertrouwen van de consumenten weer. Dat komt vooral door de toegenomen onzekerheid over de toekomstige economische situatie. Parallel daarmee worden de Vlamingen pessimistischer over hun financiële situatie. Een gevolg daarvan is dat zij verwachten meer te zullen sparen in de nabije toekomst. De NBB wijt de negatieve perceptie van de consumenten voor maart 2016 aan de afkondiging van extra maatregelen om de begroting op orde te stellen.

Het FPB merkt voorts op dat de spaarquote van de Belgen zich op een historisch laag niveau bevindt (12,2% in 2015).

Figuur 2-8: Vlaams consumentenvertrouwen, januari 2011 – maart 2016, verschil tussen stijgende en dalende antwoordpercentages

Bron: NBB, 2016.

2.3.6. Arbeidsmarkt

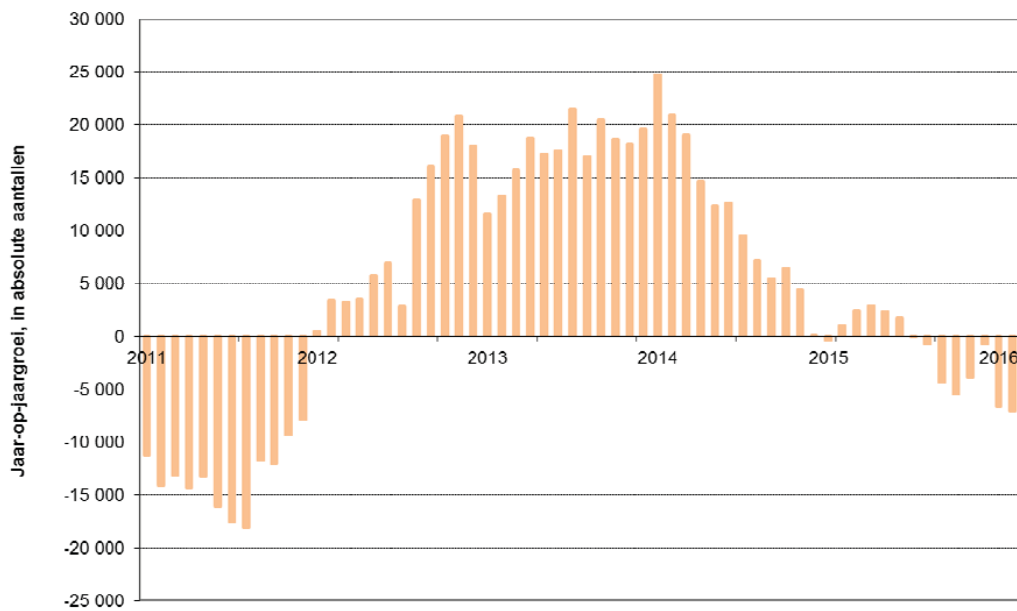
Eind februari 2016 noteerde de VDAB 230.129 *niet-werkende werkzoekenden* (NWWZ) in het Vlaamse Gewest; dat zijn er 7.072 of 3% minder dan een jaar terug (figuur 2-9). Daarmee neemt de werkloosheid verder af. Het aantal werkzoekenden daalt in bijna alle leeftijdscategorieën met uitzondering van de 60-plussers die sterk toenemen omwille van langere beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Zowel het aantal kortdurig (< 1 jaar) werkzoekenden (-5,8%) alsook de langdurig werkzoekenden die tussen de 1 en de 2 jaar op zoek zijn naar een job (-7,5%) verminderen aanzienlijk. De zeer langdurig (2 jaar en +) werkzoekenden (+5,5%) groeien evenwel verder aan, mede doordat oudere werkzoekenden langer beschikbaar blijven. Ook het aantal allochtone en arbeidsgehandicapte werkzoekenden stijgt nog.

De VDAB ontving in februari 2016 rechtstreeks 18.177 *werkaanbiedingen* uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (exclusief vacatures van de sector arbeidsbemiddeling en selectiekantoren). Dat zijn er 32,2% of 4.425 meer dan in februari 2015. Over de laatste 12 maanden samengenomen werden er 186.451 jobaanbiedingen rechtstreeks gemeld aan de VDAB of 17% meer dan in de voorgaande periode van 12 maanden.

De *uitzendsector* laat een behoorlijk laatste kwartaal 2015 optekenen met een positieve groei op kwartaalbasis (+3,4%). Ook op jaarbasis neemt het aantal uitzenduren toe met 11,1%.

De afgelopen maanden namen de *werkgelegenheidsvooruitzichten* toe in de industrie, de ruwbouw en de diensten aan bedrijven. In de handel daarentegen is die indicator dalende. Hij staat er momenteel op een relatief laag niveau.

Figuur 2-9: Niet-werkende werkzoekenden, januari 2011 – maart 2016, jaar-op-jaar aangroei in personen

Bron: VDAB, bewerking DKB-SVR, 2016.

Zie ook:

Federaal Planbureau (2016), Economische begroting – Economische vooruitzichten 2016-2021, maart 2016, Brussel.

Afkortingen

ADS: Algemene Directie Statistiek
 Bbp: Bruto binnenlands product
 ECB: Europese Centrale Bank
 ESI: Economic Sentiment Indicator
 FPB: Federaal Planbureau
 HERMREG: Harmonised Econometric Research for Modeling REGions
 IMF: Internationaal Monetair Fonds
 INR: Instituut voor de Nationale Rekeningen
 KBO: Kruispuntbank van Ondernemingen
 NBB: Nationale Bank van België
 OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
 DKB-SVR: Departement Kanselarij en Bestuur, Studiedienst van de Vlaamse Regering
 VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

3. EUROPEES KADER EN NORMERING

3.1. Situering

België is momenteel onderworpen aan het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact en moet jaarlijks een budgettaire aanpassing van ten minste 0,6%¹ in de richting van de middellangetermijndoelstelling (MTO) realiseren. Tevens mogen de overheidsuitgaven niet sneller stijgen dan een bepaald percentage onder de bbp-groei op middellange termijn, tenzij de groei van de uitgaven gecompenseerd wordt door discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde. Daarnaast dient België ook nog steeds de voorwaarden van het corrigerende luik van het Stabiliteits- en Groeipact na te leven. Zo mag het nominaal tekort de drempel van 3% van het bbp niet overschrijden en moet België ervoor zorgen dat het schuldniveau voldoende snel in de richting van 60% van het bbp evolueert.

De Europese Commissie wees er in haar economische wintervooruitzichten op dat er een risico bestaat dat België niet aan de vereisten van het Stabiliteits- en Groeipact zal voldoen. De Eurogroep van maart 2016 uitte eveneens haar bezorgdheid over het potentieel niet respecteren van de vereiste structurele verbetering, de uitgavennorm en de schuldreductieregel. Indien de cijfers uit de wintervooruitzichten in april door Eurostat bevestigd worden, zal de Europese Commissie een rapport onder artikel 126 (3) van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie opstellen. In dit rapport, dat de eerste stap vormt in de buitensporigtekortprocedure, analyseert de Europese Commissie of een lidstaat aan haar verplichtingen inzake het nominaal tekort en de reductie van de schuld voldoet. In haar analyse houdt de Europese Commissie rekening met relevante factoren zoals bijvoorbeeld de economische omstandigheden, structurele hervormingen en voldoende snelle vooruitgang naar de MTO. Teneinde het openen van een buitensporigtekortprocedure te vermijden is het van belang dat België in haar Stabiliteitsprogramma 2016-2019 aantoonde voldoende inspanningen te leveren om zo snel mogelijk aan de schuldreductieregel te voldoen.

In het Samenwerkingsakkoord van 12 december 2013 tussen de Federale overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1 van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie wordt bepaald dat, in het raam van de actualisering van het Stabiliteitsprogramma, de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de gezamenlijke overheid op basis van een advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën (HRF) verdeeld worden over de diverse geledingen van de gezamenlijke overheid. Over de algemene begrotingsdoelstelling van de overheden wordt vooraf overlegd in het Overlegcomité. De vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen van de akkoordsluitende partijen en van de lokale overheden in nominale en structurele termen moet goedgekeurd worden door een beslissing van het Overlegcomité.

3.2. Advies Hoge Raad van Financiën

De Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën (HRF) bracht op 12 april 2016 een advies uit betreffende het begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019.

¹ Zie verder bij 3.2.1.

3.2.1 *Middellangetermijndoelstelling*

België dient in haar Stabiliteitsprogramma 2016-2019 een nieuwe MTO te bepalen voor de periode 2017-2019. Voor 2016 blijft de huidige MTO, met name een structureel overschot van 0,75% van het bbp van toepassing.

De bepaling van een nieuwe MTO volgt uit de normale driejaarlijkse herzieningscyclus van de MTO die voorzien werd in het Stabiliteits- en Groeipact en die gelinkt is aan de driejaarlijkse publicatie van het verslag van de Europese Commissie inzake de vergrijzing. In het kader van deze herziening berekent de Europese Commissie een ondergrens voor de MTO van de lidstaten. Deze ondergrens volgt uit de mechanische toepassing van de formule voor de berekening van het MTO en garandeert niet dat aan alle regels van het Stabiliteits- en Groeipact voldaan wordt. Voor België berekende de Europese Commissie een ondergrens gelijk aan een structureel tekort van -0,5% (ten opzichte van de huidige ondergrens van een structureel surplus van 0,75%). Deze belangrijke neerwaartse herziening van de ondergrens is voornamelijk het gevolg van de daling van de impliciete kost van de vergrijzing. Indien België voor deze ondergrens als MTO zou kiezen, zou België evenwel pas vanaf 2019 aan de schuldreductieregel voldoen. Door voor een ambitieuzere doelstelling dan de minimum MTO te kiezen wordt verzekerd dat het traject van de gezamenlijke overheid voldoet aan alle Europese begrotingsregels, inclusief het schuld criterium.

Het structureel evenwicht wordt in het advies van de HRF dan ook beschouwd als de MTO voor België. Dit structureel evenwicht zou ten laatste in 2019 bereikt moeten worden en zou garanderen dat België reeds vanaf 2017 aan de schuldreductieregel voldoet. Om nog in 2016 aan de transitieregel inzake schuldafbouw te voldoen zou België een structurele inspanning van 2,3% moeten realiseren, hetgeen niet haalbaar is.

3.2.2. *Traject gezamenlijke overheid*

De HRF weerhoudt twee trajecten, met name het behalen van het structureel evenwicht voor de gezamenlijke overheid in 2018, overeenkomstig het advies van maart 2015, alsook een alternatief minimaal traject dat een structureel evenwicht in 2019 voorziet.

Beide trajecten voorzien minimaal een structurele verbetering van 0,6% per jaar zolang het structureel evenwicht niet bereikt is en zijn consistent met de regels uit het Stabiliteits- en Groeipact. In beide scenario's wordt vanaf 2017 aan de schuldreductieregel voldaan. In het scenario van een structureel evenwicht in 2019 wordt het schuld criterium evenwel slechts met een nipte marge gerespecteerd.

Voor wat betreft de verdeling van het traject tussen Entiteit I en Entiteit II heeft de HRF enkel gewerkt met de doelstelling van een structureel evenwicht in 2018.

Tabel 3 -1 Traject naar een structureel begrotingsevenwicht voor de gezamenlijke overheid in 2018

In % bbp		2015	2016	2017	2018	2019
NFB bij ongewijzigd beleid	(1)	-2,6%	-2,9%	-2,3%	-2,2%	-2,0%
Rentelasten	(2)	2,9%	2,7%	2,5%	2,3%	2,2%
Primair saldo (PRSA)	(3)	0,3%	-0,3%	0,1%	0,1%	0,2%
Structurele NFB bij ongewijzigd beleid	(4)	-2,3%	-2,3%	-1,7%	-1,8%	-1,8%
<hr/>						
Structurele verbetering	(d.5)		0,6%	0,9%	0,8%	0,0%
Genormeerde structurele NFB	(5)	-2,3%	-1,7%	-0,8%	0,0%	0,0%
Cyclische weerslag	(6)	-0,7%	-0,7%	-0,7%	-0,5%	-0,3%
Enmalige verrichtingen (one shots)	(7)	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Genormeerde NFB	(8) = (5)+(6)+(7)	-2,6%	-2,4%	-1,4%	-0,4%	-0,2%
Genormeerde rentelasten	(9)	2,9%	2,7%	2,4%	2,3%	2,2%
Genormeed structureel PRSA	(10) = (5) + (9)	0,6%	1,0%	1,6%	2,3%	2,2%
Structurele primaire verbetering	(d.10)		0,4%	0,7%	0,6%	-0,1%
Rentelasten	(d.9)		-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,1%
Gecumuleerde primaire inspanning	(11) = (8)+(9)-(3)	0,0%	0,6%	0,9%	1,8%	1,8%
Bijkomende primaire inspanning	(d.11)		0,6%	0,3%	0,9%	0,0%
<hr/>						
Schuldgraad	(12)	106,6%	106,7%	105,1%	102,6%	100,0%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(13) = (d.12)	-0,1%	0,1%	-1,5%	-2,5%	-2,6%
Endogene evolutie	(13.a)	0,3%	-0,5%	-1,8%	-2,7%	-2,8%
Impact buiten NFB	(13.b)	-0,4%	0,6%	0,2%	0,2%	0,2%
Schuld criterium (*)						
"Backward looking" berekening	(14)		101,7%	102,1%	101,6%	100,4%
Vershil ('+' = respect criterium)	(14) - (12)		-5,0%	-3,0%	-1,0%	0,4%
"Forward looking" berekening	(15)		101,6%	100,4%	98,4%	96,1%
Vershil ('+' = respect criterium)	(15) - (12)t+2		-1,0%	0,4%	0,9%	1,5%

Bron: Advies HRF "Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2016-2019, p. 16.

3.2.3. Verdeling traject

De HRF beveelt voor elke entiteit (zowel entiteit I als entiteit II²) het structureel evenwicht aan als doelstelling, waarbij het traject per entiteit rekening dient te houden met de specifieke elementen waarmee deze entiteit wordt geconfronteerd.

² Entiteit I= federale overheid en sociale zekerheid. Entiteit II= Gemeenschappen, Gewesten en lokale besturen.

Hierbij is het van belang dat de nominale vorderingensaldi van elke regering omgezet kunnen worden in een structureel saldo. Dit gebeurt op basis van een methodologie die de HRF in haar advies van maart 2015³ heeft uitgewerkt en in het recente advies nog verder aanvult met betrekking tot de correctie voor de autonomiefactor.

Om de overstap te maken van het nominale naar het structurele saldo, moeten er correcties gebeuren voor eenmalige factoren en de cyclische correctie. Met betrekking tot de eenmalige factoren, werd in het advies van april 2016 een belangrijke aanvulling voorzien.

Ingevolge de zesde staatshervorming en in het bijzonder de herziening van de bijzondere financieringswet, is de methodologie verder verfijnd in het huidige advies. Zo werd in de eerste plaats een correctie toegepast omwille van het feit dat de autonomiefactor die momenteel gebruikt wordt om de federale overdrachten voor de personenbelasting en fiscale uitgaven te berekenen, nog moet herzien worden in 2018.

Momenteel wordt voor de raming van federale overdrachten voor de gewestelijke opcentiemen vertrokken van de gereduceerde belasting staat. Die wordt bekomen door de belasting staat te verminderen met de autonomiefactor (25,990%) die voorlopig werd vastgesteld en van toepassing blijft voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017. Het bedrag van de opcentiemen wordt vervolgens bekomen door op de gereduceerde belasting staat het tarief van de opcentiemen toe te passen.

Die voorlopige autonomiefactor moet echter herzien worden in 2018 en in functie daarvan zal er een correctie moeten gebeuren voor de drie voorgaande jaren. Bij begrotingsopmaak 2016 werd de "definitieve" autonomiefactor geraamd op 25,277%. Dat is een lager percentage waardoor er een negatieve afrekening te verwachten was in 2018⁴. Op basis van de raming van het Federaal Planbureau van 14 maart jongstleden, raamt de HRF de negatieve impact hiervan voor de totaliteit van de Gewesten op 1,5 miljard euro⁵ en voor Vlaanderen op 952 miljoen euro. Die correctie wordt in 2018 beschouwd als een negatieve one-shot voor de gewesten en in de begrotingsjaren 2015 tot en met 2017 wordt de jaarlijkse afwijking als een positieve one-shot beschouwd. Concreet voor Vlaanderen zou het volgens de raming van het FPB, die door de HRF werd overgenomen, neerkomen op 308 miljoen euro in 2015, 317 miljoen euro in 2016 en 326 miljoen euro in 2017.

Voor de verdeling van de inspanning over de entiteiten, bepaalt de HRF eerst het traject voor entiteit II. De gewesten en gemeenschappen dienen in 2018 een nominaal evenwicht te realiseren. Gezien het feit dat de economie in 2018 nog niet volledig hersteld zou zijn, komt dit nominaal evenwicht overeen met een structureel overschot. Die structurele surplus zou als compensatie dienen voor het structurele tekort dat aan de lokale overheden wordt toegelaten ingevolge de investeringscyclus. Gecombineerd zou er wel een structureel evenwicht zijn voor entiteit II in 2018 dat ook in 2019 aangehouden moet blijven.

Aangezien er in 2016 door de gewesten en gemeenschappen nog een extra inspanning moet gebeuren in het kader van de sanering van de overheidsfinanciën, is de gevraagde structurele inspanning in 2016 lager dan de gevraagde inspanning in 2017 en 2018.

³ Zie bijlage 5.2 "Ramingen van de structurele saldi per overheidsniveau overeenkomstig het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013" in het HRF-advies van maart 2015.

⁴ Zie ook de Vlaamse Meerjarenraming 2016-2021 van november 2015.

⁵ Voor dit bedrag werd naast de autonomiefactor in strikte zin met alle andere elementen uit de BFW rekening gehouden die zullen aangepast worden aan de effectieve autonomiefactor in 2018. Dit stemt overeen met de methode die de Vlaamse Regering gevolgd heeft in haar Meerjarenraming van november 2015.

Entiteit I zou in elk van de jaren van het stabiliteitsprogramma de resterende inspanning moeten leveren.

3.3. Vlaamse visie op het traject 2016-2019

De benaderingswijze van de HRF, waarbij de individuele begrotingsdoelstellingen bepaald worden vertrekkend vanuit het begrotingsresultaat 2015, heeft voor Vlaanderen een aanzienlijke verstrenging van het traject tot gevolg in vergelijking met het traject dat door de HRF in haar advies van maart 2015 werd vooropgesteld⁶. De HRF houdt er geen rekening mee dat Vlaanderen voor 2015 een significant beter resultaat realiseerde, met name een tekort van 335 miljoen euro, dan het resultaat dat werd vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma 2015-2018, met name een tekort van 548 miljoen euro en hetgeen toegestaan was door de HRF, met name een tekort van 765 miljoen euro. De Vlaamse Regering kan zich niet vinden in deze benaderingswijze die goede leerlingen afstraft.

Voor het jaar 2016 gaat de Vlaamse Regering uit van een nominaal tekort van 463 miljoen euro, inclusief de negatieve correctie van 137 miljoen euro volgend uit het overgangsmechanisme en inclusief asieluitgaven.

Bij de beoordeling van de ontwerpbegrotingsplannen voor het jaar 2016⁷ heeft de Europese Commissie aangegeven dat ze voor wat de budgettaire impact van de uitzonderlijke instroom aan vluchtelingen betreft, voor de jaren 2015 en 2016, bereid is om gebruik te maken van de flexibiliteit die in het Stabiliteits- en Groeipact voorzien is voor buitengewone, buiten de macht van de lidstaat vallende gebeurtenissen met een aanzienlijk effect op de financiële positie van de overheid. Het bijkomend budget van 94 miljoen euro dat de Vlaamse Regering in 2016 voorziet voor meeruitgaven met een directe link met de asielcrisis, wordt bijgevolg in de begroting 2016 buiten de begrotingsdoelstelling gehouden.

Vanaf het jaar 2017 streeft de Vlaamse Regering naar een nominaal evenwicht. De Vlaamse Regering wenst de bouwkosten gerelateerd aan de Oosterweelverbinding, die door de Vlaamse Regering aanzien wordt als een eenmalige productieve investering met groot economisch belang voor het hele land, en de uitgaven in verband met de investeringen in A1/A3 ziekenhuisinfrastructuur die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht in het kader van de zesde staatshervorming uitgevoerd werden maar in de komende jaren nog een ESR-impact hebben, buiten deze begrotingsdoelstelling te houden.

De eenmalige negatieve correctie in 2018 ingevolge de herziening van de autonomiefactor in datzelfde jaar wordt volgens de Vlaamse Regering te hoog geraamd door het Federaal Planbureau. De Vlaamse Regering raamt het effect op 531 miljoen euro in plaats van de 952 miljoen euro die in het advies van de HRF naar voor geschoven wordt. Dit beduidend lager effect is onder meer het gevolg van de toepassing van de inningscoëfficiënt (98,72%) op de doorstortingen conform het federaal koninklijk besluit tot vaststelling van de methodologie voor de raming van de gewestelijke ontvangsten uit de personenbelasting in uitvoering artikel 54/1, §3, tweede lid, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, waarvan het Planbureau abstractie maakt.

⁶ "Begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2015-2018"

⁷ Zie "Communication from the Commission – 2016 Draft Budgetary Plans: overall assessment".

3.4. Overlegcomité

Gelet op artikel 2 §4 van het Samenwerkingsakkoord van 12 december 2013 tussen de Federale overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1 van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie, moet de vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen van de diverse geledingen van de gezamenlijke overheid in nominale en structurele termen goedgekeurd worden door een beslissing van het Overlegcomité.

Uiterlijk tegen 30 april moet België haar gecoördineerd Stabiliteitsprogramma 2016-2019 voorleggen aan de Europese Commissie. De beoordeling van dit Stabiliteitsprogramma volgt in mei.

4. DE MIDDELENBEGROTING

4.1. Totale middelen

Tabel 4-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR gecorrigeerde middelen voor het begrotingsjaar 2016. De ramingen bevatten eveneens de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de zesde staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW).

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is gebaseerd op de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 die door de FOD Financiën medio maart 2016 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen.

Naar aanleiding van de federale begrotingscontrole 2016 heeft de FOD Financiën ook een actualisatie gemaakt van de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2015. Bedoelde actualisatie zal geen gevolgen hebben voor de afrekening over het begrotingsjaar 2015 die in de storting van de voorlopige twaalfden begrepen is. De afrekening van de netto aanvullende belasting op de personenbelasting (bruto opcentiemen – fiscale uitgaven) voor het aanslagjaar 2015 zal immers vanaf september 2016 geconcretiseerd worden door toepassing van het Koninklijk Besluit houdende financiële modaliteiten inzake de verrichtingen bedoeld in de artikelen 54/1, §§ 3 en 4, en 54/2, § 3, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten. In concreto zal er vanaf september 2016 een maandelijkse afrekening plaatsvinden tussen de aan de gewesten gestorte twaalfden en de door de FOD Financiën gecumuleerde inningen. Hiervoor is gelet op de actuele onzekerheid nog geen cijfer meegenomen.

Uiteraard dient hierbij benadrukt te worden dat de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 nog steeds een raming betreft, waarbij er dan ook logischerwijs nog afwijkingen zullen zijn ten aanzien van de definitieve realisaties.

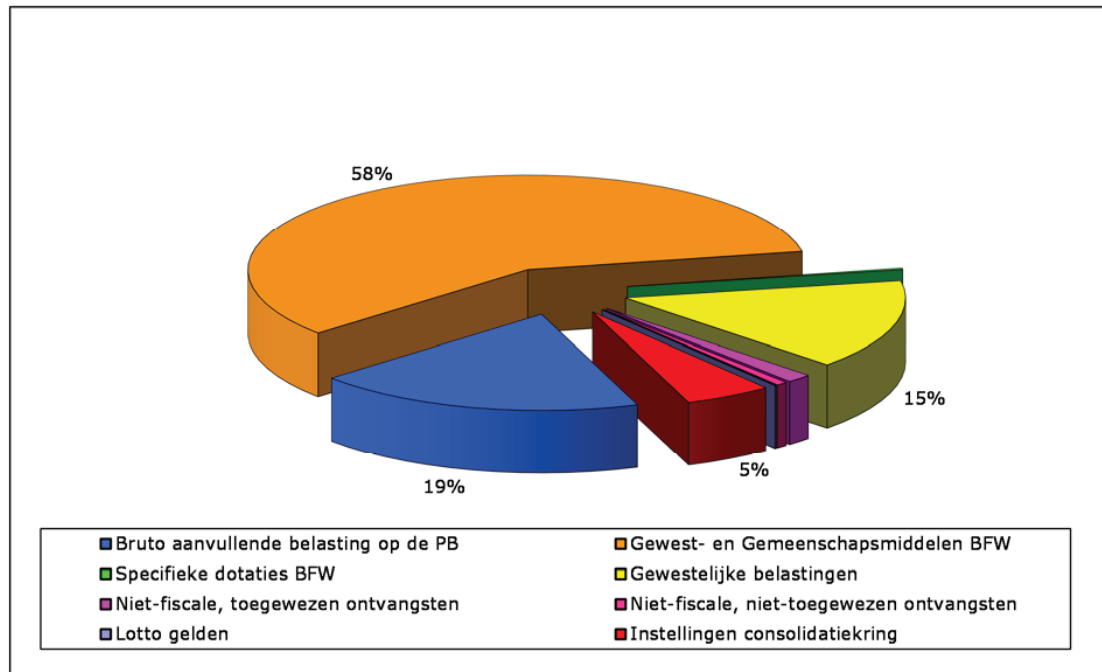
Tabel 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)

	BO 2016	BA 2016	BA 2016 - BO 2016	BA 2016 - BO 2016 (%)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.531.907	7.520.131	-11.777	-0,2%
Gewestmiddelen BFW	2.436.764	2.229.549	-207.215	-8,5%
Gemeenschapsmiddelen BFW	20.717.640	20.884.985	167.344	0,8%
Specifieke dotaties BFW	84.112	84.148	36	0,0%
Gewestelijke belastingen	6.205.046	5.974.903	-230.143	-3,7%
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	585.764	576.708	-9.056	-1,5%
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	263.639	252.321	-11.318	-4,3%
Lotto gelden	33.350	33.350	0	0,0%
Instellingen consolidatieperimeter	1.901.425	2.016.632	115.207	6,1%
TOTAAL	39.759.647	39.572.726	-186.921	-0,5%
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>-30.757</i>	<i>-30.757</i>	<i>0</i>	
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.538.307</i>	<i>-1.547.394</i>	<i>-9.087</i>	
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-93.781</i>	<i>-93.781</i>	<i>0</i>	
<i>Totaal bijdragen</i>	<i>-1.662.845</i>	<i>-1.671.932</i>	<i>-9.087</i>	

Voor het begrotingsjaar 2016 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten op 39,6 miljard euro begroot. Dat is 186,9 miljoen euro of 0,5% lager dan bij de begrotingsopmaak 2016. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de verschillende componenten van de middelenraming.

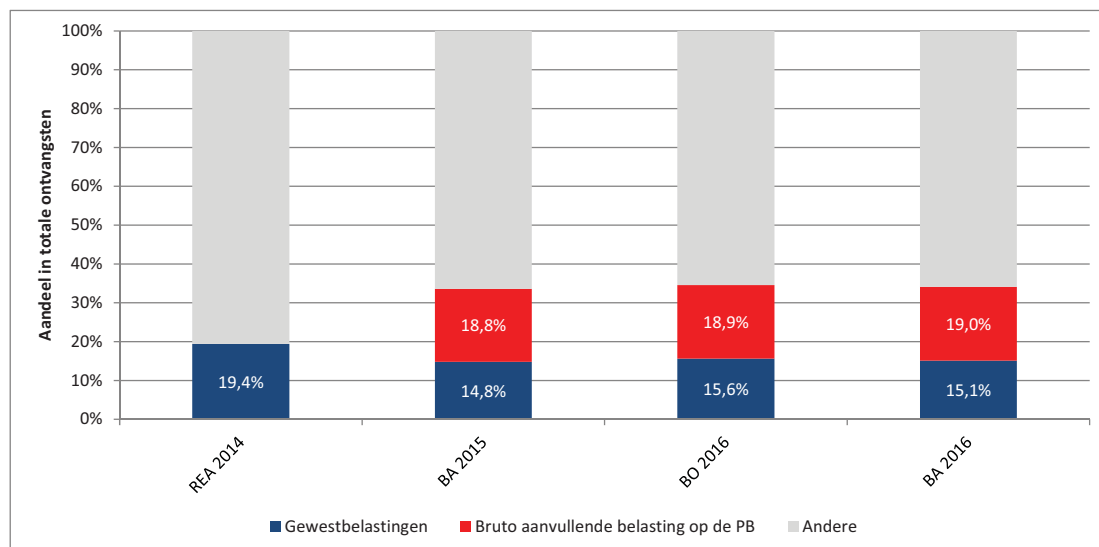
Figuur 4-1 toont het relatieve aandeel van de inkomsten ten opzichte van de totale middelen. Uit deze figuur blijkt dat de Vlaamse opcentiemen 19% vertegenwoordigen van de Vlaamse (ESR gecorrigeerde) ontvangsten. Het belang van de gewestbelastingen bedraagt 15%.

Figuur 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen, BA 2016

Door de zesde staatshervorming is er een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit onderstaande figuur 4-2 blijkt dat deze autonomie in 2014 19,4% bedroeg en stijgt naar 34,1% bij de begrotingsaanpassing 2016.

Figuur 4-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BA 2016

4.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB

4.2.1. Parameters

Voor de begrotingsaanpassing 2016 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), gewest- en gemeenschapsmiddelen, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de inflatie en economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 11 februari 2016.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 worden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor het begrotingsjaar 2016 wordt de fiscale capaciteit met betrekking het aanslagjaar 2015 toegepast.

De parameter "belasting staat" is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen voor het aanslagjaar 2016 (= begrotingsjaar 2016). De raming van de belasting staat per gewest voor het aanslagjaar 2016 werd medio maart 2016 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten gesteld.

Bovendien houdt de voorliggende (federale) raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 ook rekening met de effecten van de verhoging van de forfaitaire beroepskosten. De verhoging zal gevolgen hebben voor de aanslagjaren 2016 en

volgende (= begrotingsjaren 2016 en volgende). Voor aanslagjaar 2016 wordt er uitgegaan van een recurrente negatieve impact op de totale belasting staat van 450 miljoen euro. De Vlaamse Regering bestendigt de voorziene verlaging van de personenbelasting via het Vlaamse aandeel hierin. De negatieve impact van deze maatregel op de Vlaamse begroting wordt niet teruggedraaid via een verhoging van de opcentiemen.

Tot slot is in de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 ook het effect verwerkt van de indexsprong in het voorjaar 2015. Bedoelde indexsprong zal in combinatie met het indexeren van de inkomensschijven in de personenbelasting een negatief effect hebben op de belasting staat.

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2015, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën op 18 maart 2016. De bevolkingsvooruitzichten 2016-2061 van het Federaal Planbureau van medio maart 2016 zijn in voorliggende middelenraming nog niet verwerkt. Bedoelde bevolkingsvooruitzichten zullen in de ramingen van de begrotingsopmaak 2017 opgenomen worden.

Tabel 4-2 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters. De kolommen '2015 definitief' en '2016 aangepast' tonen de uitgangshypothesen bij de middelenberekening ter gelegenheid van de begrotingsaanpassing 2016.

Tabel 4-2: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BO 2016		BA 2016	
	2015 vermoedelijk	2016 initieel	2015 definitief	2016 aangepast
Parameters				
Inflatie (CPI)	0,50%	1,50%	0,56%	1,40%
Economische groei (BBP)	1,20%	1,30%	1,40%	1,20%
Personenbelasting (federaal gedeelte)				
Aanslagjaar	2014	2015 = 2014	2014	2015
Vlaams Gewest	25.848.753	25.848.753	25.848.753	20.374.146
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	11.364.119	11.364.119	11.364.119	8.869.611
Brussels H. Gewest	3.392.565	3.392.565	3.392.565	2.532.760
Duitstaligen	176.405	176.405	176.405	138.049
Fiscale capaciteit (FC)				
Vlaams Gewest	63,38%	63,38%	63,38%	63,84%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,87%	27,87%	27,87%	27,79%
Brussels H. Gewest	8,32%	8,32%	8,32%	7,94%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)				
Toestand	15/01/2015	raming	realisatie	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,54%	56,52%	56,60%	56,58%
Franse Gemeenschap	43,46%	43,48%	43,40%	43,42%
Inwoners				
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum	01/01/2015	raming	01/01/2015	raming
Vlaanderen	6.444.127	6.469.987	6.444.127	6.469.987
Wallonië (excl. Duitst.)	3.513.416	3.527.717	3.513.416	3.527.717
Brussel	1.175.173	1.182.600	1.175.173	1.182.600
Duitstaligen	76.328	76.509	76.328	76.509
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)				
Referentietijdstip	30/06/2014	30/06/2015	30/06/2014	30/06/2015
Teldatum	01/08/2015	01/08/2015	01/02/2016	01/02/2016
Nederlandstalig	1.249.509	1.252.484	1.249.659	1.252.957
Franstalig	741.893	740.924	741.993	741.307
Brussel	266.066	269.510	266.109	269.772
Denataliteitscoëfficiënt	105,7288%	105,8892%	105,7409%	105,9424%

Verdeelsleutel Plantentuin				
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Franse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG				
Vlaams Gewest	62,925%	62,769%	62,925%	62,769%
Waals Gewest	37,075%	37,231%	37,075%	37,231%
Belasting Staat				
Aanslagjaar	2015		2015	2016
Mededeling FOD Financiën	08/07/2015		09/10/2015	18/03/2016
Vlaams Gewest	28.724.814		28.724.814	29.309.874
Waals Gewest	12.693.019		12.693.019	12.852.818
Brussels H. Gewest	3.619.000		3.619.000	3.526.236
Belasting Staat				
Aanslagjaar		2016		
Raming Departement FB		09/09/2015		
Vlaams Gewest		29.049.094		
Waals Gewest		12.836.313		
Brussels H. Gewest		3.659.855		
0 t.e.m. 18-jarigen				
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum	01/01/2015	raming	01/01/2015	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.323.333	1.326.685	1.323.333	1.326.685
Franse Gemeenschap	784.659	785.821	784.659	785.821
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	280.461	283.110	280.461	283.110
Duitstalige Gemeenschap	15.709	15.666	15.709	15.666
+80-jarigen				
Referentietijdstip	01/01/2015	01/01/2016	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum	01/01/2015	raming	01/01/2015	raming
Vlaamse Gemeenschap	327.835	335.917	327.835	335.917
Franse Gemeenschap	164.101	164.815	164.101	164.815
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	45.366	45.154	45.366	45.154
Duitstalige Gemeenschap	3.387	3.540	3.387	3.540

4.2.2. Resultaten

4.2.2.1. Algemeen

Tabel 4-3 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in 2016 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de zesde staats hervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van de bedragen in tabel 4-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Globaal gesteld nemen de middelen inzake de bruto aanvullende belasting op de PB en het toegewezen gedeelte van de PB en de BTW bij de begrotingsaanpassing 2016 af met 51,6 miljoen euro.

Zoals blijkt uit tabel 4-2, het parameteroverzicht, worden bij de begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing ook telkens de middelen van de bijzondere financieringswet van het voorgaande begrotingsjaar herraamd. In concreto worden bij de begrotingsaanpassing 2016 het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de toelagen voor de nieuwe bevoegdheden, met betrekking tot het begrotingsjaar 2015 herraamd. Deze herraaming wordt vergeleken met de raming die ter gelegenheid van de begrotingsaanpassing 2015 werd opgesteld. De vergelijking in kwestie resulteert in een afrekening die in de ramingen voor het begrotingsjaar 2016 wordt geïntegreerd. Tabel 4-3 situeert voor iedere component van de middelenberekening het afrekeningsaldo 2015 in de raming van de middelen 2016.

Tabel 4-3: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)

art BFW	BO 2016	BA 2015 excl afrek 2014	2015 definitief bij BA 2016	Afrekeni ng 2015 bij BA 2016	BA 2016 excl afrek 2015	BA 2016 incl afrek 2015	BA 2016 - BO 2016
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f) = (d) + (e)	(g) = (e) - (a)
		mbt bruto APB FED BC II 2015					mbt afrekening (g) = (d) - (a)
titel III/1, art 5/1 en 5/2	7.531.907	7.465.579	7.465.579	0	7.520.131	7.520.131	-11.777
titel IV, hfdst II, afd 4	2.780.758	3.202.472	3.228.392	25.920	2.798.154	2.824.074	17.396
35oocies	455.116	437.884	439.126	1.242	454.552	455.794	-563
35nonies	1.137.651	1.606.527	1.630.133	23.606	1.149.118	1.172.724	11.467
35decies	1.187.991	1.158.061	1.159.133	1.072	1.194.483	1.195.555	6.492
titel V, art 48	0	0	0	0	0	0	0
titel V/1, art 48/1, §2	-294.943	-257.048	-363.517	-106.469	-363.517	-469.987	-68.575
titel VIII, art 64quater	-30.757	-30.204	-30.204	0	-30.757	-30.757	0
65quinquies		-84.463	-84.463	0	-93.781	-93.781	-93.781
	9.986.966	10.296.336	10.215.786	-80.549	9.830.229	9.749.680	-156.737
	-18.295						-62.255
	9.968.671	10.296.336	10.215.786	-80.549	9.830.229	9.749.680	-218.992
titel IV hfdst III afd 2 art 40quinquies	8.694.739	8.392.033	8.484.952	92.919	8.711.800	8.804.719	17.061
titel X art 81quinquies, §2	-1.223	-1.205	-1.205	0	-1.222	-1.222	1
titel IV hfdst III afd 3, art 47/2	5.026.297	5.090.819	5.144.910	54.091	5.060.527	5.114.618	34.230
titel IV/1	6.802.855	6.217.758	6.276.410	58.652	6.801.535	6.860.187	-1.320
47/5	3.654.115	3.561.879	3.585.361	23.482	3.651.787	3.675.269	-2.328
68quinquies, §§ 1 en 2							
47/7	2.275.495	2.144.975	2.180.144	35.169	2.277.252	2.312.422	1.758
47/7, §3, tweede lid		-2.213	-2.213	0			
68quinquies, §3		0	0	0	0	0	0

art BFW	BO 2016 (a)	BA 2015 excl afrek 2014 (b)	2015 definitief bij BA 2016 (c)	Afrekeni ng 2015 bij BA 2016 (d) = (c) - (b)	BA 2016 excl afrek 2015 (e)	BA 2016 incl afrek 2015 (f) = (d) + (e)	BA 2016 - BO 2016 (g) = (e) - (a)
		mbt bruto APB FED BC II 2015					mbt afrekening (g) = (d) - (a)
47/8	473.205	472.034	472.034	0	472.353	472.353	-852
47/8, lid 2		-10.655	-10.655	0			
47/9	346.844				347.051	347.051	207
47/9, §4					0	0	0
47/10	53.197	51.738	51.738	0	53.092	53.092	-105
47/11							
titel V/1, art 48/1, §1 en §4 65quinquies	133.780 -93.781	134.111 0	103.842 0	-30.269 0	136.952 0	106.683 0	3.172 93.781
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	20.562.666	19.833.516	20.008.909	175.393	20.709.592	20.884.985	146.925
Afrekening over het jaar t-1	154.974						20.419
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	20.717.640	19.833.516	20.008.909	175.393	20.709.592	20.884.985	167.344
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	30.686.311	30.129.852	30.224.695	94.843	30.539.821	30.634.664	-51.647

4.2.2.2. *Gewest: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB*

De gewestmiddelen worden in 2016 op 9.749.680 duizend euro geraamd, inclusief een negatieve afrekening van -80.549 duizend euro. De raming 2016 houdt ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 een daling in van -218.992 duizend euro. Van deze daling is -93.781 duizend euro toe te schrijven aan de inhouding voor de responsabiliseringsbijdrage die vanaf de begrotingsaanpassing 2016 bij de gewesten zal verwerkt worden, conform de voorstellingswijze van de federale overheid.

Zoals in paragraaf 4.1. wordt vermeld, is de raming van de bruto aanvullende belasting op de PB (gewestelijke opcentiemen) gebaseerd op de inschatting van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016. Bedoelde inschatting houdt rekening met de effecten van de verhoging van de forfaitaire beroepskosten. Het bekomen resultaat wordt vervolgens verminderd met de autonomiefactor (25,990%). Het bedrag van de opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor het aanslagjaar 2016 wordt er uitgegaan van opcentientarief van 35,117%. Naar aanleiding van de begrotingsaanpassing 2016 worden de opcentiemen 11,8 miljoen euro lager geraamd dan bij de begrotingsopmaak 2016. De bedoelde daling is het gevolg van het in rekening brengen van de inningscoëfficiënt. Waar bij de begrotingsopmaak 2016 met de inningscoëfficiënt nog geen rekening werd gehouden, wordt bij de begrotingsaanpassing 2016 met een inningspercentage van 98,72% gewerkt.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd werden, zijn in de voorliggende middelenbegroting niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave. Ze komen dan ook aan bod in hoofdstuk 5 ("De uitgavenbegroting").

De dotaties die betrekking hebben op de bijkomende gewestelijke bevoegdheden n.a.v. het Lambermontakkoord gaan vanaf 2015 op in een nieuwe dotatie (middelen diverse bevoegdheden) die voortaan verdeeld wordt op basis van een vaste verdeelsleutel (50,33% voor het Vlaams Gewest). De nieuwe dotatie wordt aangevuld met specifieke bijkomende middelen: 5,0 miljoen (overdracht gebouwen) en 626,0 miljoen (voor nieuwe bevoegdheden: participatiefonds, grootstedenbeleid, landbouwrampen, overdracht personeel (aankoopcomités), FREG, BIRB). Tot slot wordt de bedoelde dotatie per gewest tot en met 2019 verminderd met een nominaal in de herziene bijzondere financieringswet opgenomen bedrag ter dekking van het encours voor de bevoegdheid 'grootstedenbeleid' dat de federale overheid verder zal vereffenen. De totale dotatie voor het Vlaamse Gewest wordt in 2016 op 455.794 duizend euro geraamd, inclusief 1.242 duizend euro afrekening.

Door de zesde staatshervorming worden de gewesten ook bevoegd voor bepaalde aspecten van het tewerkstellingsbeleid en voor specifieke fiscale uitgaven (woonbonus, bouwsparen, energiebesparende maatregelen, beveiliging, renovatie, grootstedenbeleid, dienstencheques). De gewesten ontvangen hiertoe twee nieuwe toelagen (een voor tewerkstellingsbeleid en een voor fiscale uitgaven). Niet 100%, maar 60% van de overgedragen bevoegdheid inzake fiscale uitgaven wordt gefinancierd via een toelage vanwege de federale overheid. De resterende 40% financieren de gewesten via de opcentiemen. Op de toelage voor het tewerkstellingsbeleid werd in 2015 een recurrente inhouding ad 831,3 miljoen euro toegepast (voor de drie gewesten samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 wordt een bijkomende recurrente inhouding van 831,3 miljoen euro toegepast. De nieuwe toelagen voor werk en fiscale uitgaven worden in de Vlaamse begroting 2016 respectievelijk op 1.172.724 (inclusief 23.606 duizend euro afrekening) en 1.195.555 (inclusief 1.072 duizend euro afrekening) geraamd.

Het bedrag van het gewestelijk deel van het overgangsmechanisme is negatief en wordt op -469.987 duizend euro geraamd (inclusief -106.469 duizend euro afrekening). Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettaire neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gewest.

De zesde staatshervorming voorziet vanaf 2014 ook een nieuwe transfer ten gunste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest m.b.t. de pendelbewegingen. In 2016 zal de pendeldotatie 49 miljoen euro bedragen. De pendeldotatie wordt gedragen door het Vlaams Gewest en het Waals Gewest a rato van hun aandeel in de netto stroom van pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aandeel van het Vlaamse Gewest in de netto stroom pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt in 2016 op 62,77% geraamd. Dit komt neer op -30.757 duizend euro. Omdat het aandeel over het jaar 2015 niet gewijzigd wordt, bevat de pendeldotatie 2016 geen afrekening.

Tot slot wordt het toegewezen gedeelte van de PB nog verminderd met de responsabiliseringsbijdrage (voor het gewest en de gemeenschap samen) die nominaal vermeld staat in artikel 65quinquies van de bijzondere financieringswet. Bij de begrotingsopmaak 2016 werd deze inhouding nog bij de gemeenschapsmiddelen verwerkt.

4.2.2.3. *Gemeenschap: Toegewezen gedeelte van de BTW en de PB en toelagen voor nieuwe bevoegdheden*

De gemeenschapsmiddelen worden in 2016 op 20.884.985 duizend euro geraamd, inclusief 175.393 duizend euro afrekening. De raming 2016 houdt ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 een toename in van 167.344 duizend euro.

Het toegewezen gedeelte van de BTW bestaat in 2015 uit vier componenten. Van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen wordt in 2015 het effect afgezonderd van de koppeling van de basis BTW-dotatie aan de economische groei over de periode 2010-2015. Dit afgezonderde deel wordt aan de globale BTW-dotatie toegevoegd en ondergaat bijgevolg de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen wordt aan de globale PB-dotatie toegevoegd. Daarnaast wordt vanaf 2015 de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld geïncorporeerd in de globale BTW-dotatie en zal bijgevolg ook de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie ondergaan. Tot slot wordt de globale BTW-dotatie in 2015 met 158,5 miljoen euro opgetrokken ter financiering van enkele overgedragen bevoegdheden. Als dusdanig wordt het toegewezen gedeelte van de BTW in 2016 op 8.804.719 duizend euro geraamd, inclusief 92.919 duizend euro afrekening.

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat in 2015 uit drie componenten: de basis PB-dotatie zoals die voor de zesde staatshervorming bestond, het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen en een recurrente inhouding ad 356,3 miljoen euro (voor beide gemeenschappen samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 wordt een bijkomende recurrente inhouding van 356,3 miljoen euro in rekening gebracht. Het totale toegewezen gedeelte van de PB volgt vanaf 2016 de evolutie en de verdeling van de basis PB-dotatie. Het toegewezen gedeelte van de PB wordt in 2016 op 5.114.618 duizend euro geraamd, inclusief 54.091 duizend euro afrekening.

De in artikel 81quinquies van de bijzondere financieringswet bedoelde nominale vermindering van de middelen (voor het begrotingsjaar 2015) houdt verband met personeelsleden die als federale personeelsleden tewerkgesteld blijven in de gesloten jeugdinstituut te Tongeren. Vanaf 2016 wordt de vermindering jaarlijks aan de inflatie aangepast. De vermindering wordt definitief stopgezet van zodra de personeelsleden niet

langer geheel of gedeeltelijk werkzaam zijn als federaal personeelslid in die gesloten instelling. De stopzetting van de vermindering gebeurt ten laatste op 31 december 2018. De vermindering wordt bij de begrotingsaanpassing 2016 op -1.222 duizend euro geraamd.

De gemeenschappen ontvangen vanaf 2015 eveneens bijkomende toelagen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)). Voor de Vlaamse Gemeenschap worden de bijkomende middelen in 2016 op 6.860.187 duizend euro geraamd, inclusief 58.652 duizend euro afrekening.

De kosten voor het administratief beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslag, bedoeld in artikel 68quinquies van de bijzondere financieringswet, worden niet in mindering van de ontvangsten gebracht. Zij worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot. Hetzelfde geldt voor de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur). Beide inhoudingen worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst.

Ook voor de gemeenschappen voorziet de herziene bijzondere financieringswet een overgangsmechanisme. Het bedrag van het overgangsmechanisme is positief en wordt in 2016 op 106.683 duizend euro geraamd, inclusief -30.269 duizend euro afrekening. Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gemeenschap.

4.2.2.4. *Sensitiviteit*

Gezien de volatiliteit van de in tabel 4-2 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, wordt in tabel 4-4 een beknopt overzicht geboden van de sensitiviteit van beide parameters op de geraamde middelen uit de herziene bijzondere financieringswet voor het begrotingsjaar 2016. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de specifieke dotaties (zie paragraaf 4.3.) reageren op een wijziging van de economische groei en de inflatie in het begrotingsjaar 2015 en 2016.

Tabel 4-4 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in tabel 4-2 hebben een impact op de middelen, maar hier is de impact minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in tabel 4-4 opgenomen. Ten opzichte van de begrotingsopmaak doen er zich inzake sensitiviteit geen significante wijzigingen voor. Onderstaande tabel geeft bijgevolg nog steeds een indicatie van de bedoelde sensitiviteit.

Tabel 4-4: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	Middelen 2016		
	Afrekening 2015	Basis 2016	Totaal
BBP 2015	17.568	28.531	46.099
BBP 2016	-	17.851	17.851
CPI 2015	21.615	30.151	51.766
CPI 2016	-	23.796	23.796

4.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 4-5 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018), worden onder paragraaf 4.2. vermeld.

Tabel 4-5: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

art BFW	BO 2016 (a)	BA 2015 excl afrek 2014 (b)	2015 definitief bij BA 2016 (c)	Afrekening 2015 bij BA 2016 (d) = (c) - (b)	BA 2016 excl afrek 2015 (e)	BA 2016 incl afrek 2015 (f) = (d) + (e)	BA 2016 - BO 2016 (g) = (e) - (a) mbt afrekening (g) = (d) - (a)
titel IV hfdst III afd 3, art 35	-	-	-	-	-	-	-
Tewerkstellingsprogramma's							
titel VIII, art 62	37.434	36.698	36.903	206	37.420	37.625	-15
Buitenlandse studenten							
titel IV hfdst III afd 4, art 47bis	-	-	-	-	-	-	-
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld							
titel VIII, art 68ter	15.027	14.731	14.814	82	15.021	15.104	-6
Overname verkeersbelastingen							
titel VIII, art 62ter	6.802	6.570	6.633	63	6.806	6.869	4
Dotatie Nationale Plantentuin							
titel VIII, art 68ter	24.425	23.945	24.079	134	24.416	24.550	-9
Overname registratie- en erfbelastingen							
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	83.689	81.943	82.428	485	83.663	84.148	-26
Afrekening over het jaar t-1	423						62
Totaal dotaties vanwege federale overheid	84.112	81.943	82.428	485	83.663	84.148	36

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) bijzondere financieringswet, wordt vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% wordt toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie vanaf begrotingsjaar 2015 niet meer opgenomen in tabel 4-5.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (zesde staatshervorming) wordt de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en volgt ze bijgevolg de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeersstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen.

Tot slot wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de middelenbegroting 2016 gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

4.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor het begrotingsjaar 2016 zijn enerzijds gebaseerd op de ramingen van de FOD Financiën en anderzijds op de parameters van de Economische Begroting van 11 februari 2016. Voor de gewestbelastingen die de Vlaamse Overheid in eigen beheer int, worden door de Vlaamse Overheid eigen ramingen opgesteld.

De ramingen van de gewestbelastingen voor het begrotingsjaar 2016 houden rekening met de inwerkingtreding van de wegbeprijzing (kilometerheffing) vanaf april 2016 en met de vergroening van de verkeersfiscaliteit.

In de artikelsgewijze bespreking van de gewestbelastingen (Memorie van Toelichting) wordt dieper ingegaan op de veronderstellingen en de ramingsmethoden gehanteerd bij de individuele gewestbelastingen.

Naar aanleiding van de begrotingsaanpassing 2016 worden de gewestbelastingen 230,1 miljoen euro lager ingeschat dan bij de begrotingsopmaak 2016. Tabel 4-6 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende ramingen. De getoonde bedragen zijn ESR gecorrigeerde ontvangsten.

Voor de gewestbelastingen die de Vlaamse Overheid in eigen beheer int, worden door de Vlaamse Overheid eigen ramingen opgesteld. Zo wordt de raming van ontvangsten uit erfbelastingen negatief bijgesteld met 163 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. 57 miljoen hiervan is te wijten aan een verwachte eenmalige overdracht van te verwerken aangiftes die zich niet zal manifesteren. Deze overdracht werd verwacht omdat bij begrotingsopmaak 2016 nog uitgegaan werd van aanrekeningen op basis van inkohierungen (verwerkingen door VLABEL). Uiteindelijk werd deze methode aangepast naar aanrekeningen op basis van kasontvangsten, met een ESR-correctie van 2 maanden. Dit gegeven, gecombineerd met de verhoogde verwerkingsnelheid van VLABEL, betekende dat er geen overdracht van aangiftes naar 2016 zou zijn.

De resterende bijstelling voor erfbelastingen gebeurde op basis van een econometrisch model, ontwikkeld door het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting. Dit model werd – samen met een 60-tal andere modellen - voor het eerst opgesteld in 2014 maar is ondertussen uitgebreid met de recentste economische en begrotingsmatige informatie. Het houdt rekening met de ontvangsten van voorgaande jaren (gecorrigeerd voor eenmalige ontvangsten) en een aantal externe variabelen die invloed kunnen hebben op de grootte van het fiscaal actief (o.a. evolutie van de spaardeposito's, de werkloosheidsgraad, de beursindex).

Het model wordt finaal nog bijgesteld met een verhoging van 25 miljoen euro, de verwachte ontvangsten uit fiscale regularisatie voor 2016. Dit sommeert tot een totale ontvangst uit erfbelastingen van 1.505 miljoen euro, een verbetering van 130 miljoen ten opzichte van de gerealiseerde ontvangsten uit 2015.

De raming van ontvangsten uit registratiebelastingen wordt negatief bijgesteld met 77 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. Dit is voornamelijk te wijten aan het verwachte effect van een eenmalige overdracht van te verwerken aktes, dat zich uiteindelijk niet zal manifesteren (analoog met erfbelastingen): VLABEL slaagde erin om zo goed als alle in 2015 ingestroomde akten te verwerken binnen de ESR-aanrekenbare periode 2015. Dit eenmalig effect werd bij begrotingsopmaak 2016 geschat op 82 miljoen euro maar wordt bij de begrotingsaanpassing dus geschrapt.

Naast het schrappen van de eenmalige overdracht werd het micro-economisch model, gebruikt bij begrotingsopmaak 2016, bijgesteld op basis van de realisatiecijfers voor 2015. Er wordt nog steeds uitgegaan van de instroom- en verwerkingscijfers van 2015, aangepast voor groei en inflatie. Daarnaast zijn er een aantal evoluties die moeten meegenomen worden in dit model:

- Verdere actualisatie van de methodologie: om het effect van de opstart- en andere problemen te neutraliseren, werd er voor 2015 een ESR-correctie van 2,5 maand toegepast m.b.t. akten die in 2015 verleden werden. Voor de raming van BA 2016 gingen we uit van een soortgelijke methodologie, maar met een kortere ESR-correctieperiode van anderhalve maand. De uiteindelijke ESR-correctieperiode zal pas tegen het einde van het jaar vastgelegd worden in overleg met het INR, na een analyse van de gemiddelde doorlooptijd van een akte.

- Sinds juli 2015 gelden aangepaste tarieven voor onroerende schenkingen. Deze aanpassingen leidden tot een grote instroom van schenkingsaktes, vooral in het laatste kwartaal van 2015. De recentste cijfers tonen bovendien aan dat deze hoge instroom blijft aanhouden. Om deze wijzigingen beter te kunnen vatten werden de ontvangsten uit schenkingsrechten geraamd per type (onroerend, roerend, bouwgrond, overig) en werd een raming gehanteerd die gebaseerd is op cijfers uit het laatste kwartaal. Voor de andere registratietypen werd een globale raming per type gehanteerd (verkoop, verdeel, hypotheek).

Voor alle types wordt de verwachte instroom berekend, de verwachte inkohieringen die daaruit voortkomen en de betalingen die uit deze inkohieringen zullen geïnd worden (rekening houdend met mogelijke terugbetalingen en wanbetalers). Deze aanpassingen zorgen voor een positieve bijstelling van 5 miljoen euro ten opzichte van de raming bij BO 2016 (gecorrigeerd voor de eenmalige overdracht).

Tabel 4-6: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	REA 2015 (INR)	BO 2016	Waarvan eenmalig - dossiers 2015 Niet meer van toepassing wegens versnelling Vlabel	BO 2016 (excl. eenmalig - dossiers 2015)	BA 2016	Delta BA 2016 vs REA 2015	Delta BA 2016 vs BO 2016 (excl. eenmalig - dossiers 2015)
Onroerende voorheffing	104.804	105.898		105.898	106.134	1.330	236
Belasting op de spelen en weddenschappen	35.557	33.378		33.378	38.185	2.628	4.807
Belasting op de automatische ontspanningstoestellen	27.715	34.503		34.503	27.835	120	-6.668
Openingsbelasting	28	0		0	0	-28	0
Registratiebelastingen (verkoop en verdeel)	2.007.901	2.129.970	53.500	2.076.470	2.113.183	105.282	36.713
Hypotheekbelastingen	176.508	168.152		168.152	173.935	-2.573	5.783
Verkeersbelasting op de autovoertuigen (inning IVA VLABEL)	1.017.422	1.013.894		1.013.894	1.028.768	11.346	14.874
Belasting op de inverkeersstelling (inning IVA VLABEL)	193.450	235.602		235.602	235.597	42.147	-5
Eurovignet (inning FOD Financiën)	24.483	1.773		1.773	603	-23.880	-1.170
Eurovignet (inning IVA VLABEL)	47.429	2.751		2.751	1.127	-46.302	-1.624
Schenkbelastingen	314.843	431.597	28.400	403.197	365.321	50.478	-37.876
Erfbelastingen	1.375.299	1.668.313	56.800	1.611.513	1.505.000	129.701	-106.513
Kilometerheffing (brutobedrag + boete)		379.215		379.215	379.215	379.215	0
Totaal	5.325.440	6.205.046	138.700	6.066.346	5.974.903	649.463	-91.443

4.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten voor het begrotingsjaar 2016 bedraagt 576,7 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 houdt deze raming een daling in van -9,1 miljoen euro.

De wijziging van -9,1 miljoen euro is het resultaat van meerdere tegengestelde bewegingen waarvan de bijstelling van de ontvangsten van het Energiefonds de meest significante is (-103,2 miljoen euro). Deze bijstelling betreft een technische verlaging omwille van aanpassing van het aanrekeningsmoment. Bij begrotingsopmaak werd uitgegaan van een aanrekening op moment van gebruik. De aanrekening dient echter te gebeuren op moment van kasontvangst. Gelet op de tijdsdecalage tussen gebruik en facturatie (en uiteindelijke afrekening) worden de ontvangsten voor het opstartjaar neerwaarts bijgesteld. Hierbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat 70% wordt geïnd via voorschotten. In de loop van 2017 zal de energieheffing op kruissnelheid komen (492,6 miljoen euro op jaarbasis). Verder wordt o.a. de toegewezen ontvangst in het kader van het uitvoeren en versterken van een korte termijn klimaatbeleid met 69,8 miljoen euro naar boven herzien.

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de inschrijvingsgelden van het deeltijds kunstonderwijs;
- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Energiefonds
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

4.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren.

Tot deze categorie behoren onder meer de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen, (tot en met 2015) de dividenden van financiële instellingen die door de Vlaamse Regering in 2009 gesteund werden en de ontvangsten die naar aanleiding van de zesde staatshervorming in het kader van de verkeersveiligheid geregionaliseerd werden (BIVV, retributies, verkeersboeten) (en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden).

De raming van de andere ontvangsten voor het begrotingsjaar 2016 bedraagt 252,3 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 houdt deze raming een daling in van 11,3 miljoen euro. De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door een lagere raming van de te ontvangen toerekenbare rente (-9,6 miljoen euro).

Er worden in 2016 noch dividenden, noch terugbetalingen verwacht van financiële instellingen die door de Vlaamse Regering in 2009 gesteund werden. Eind 2015 heeft KBC immers de op dat ogenblik nog opstaande schuld ten aanzien van de Vlaamse

Overheid vereffend (2 miljard terugbetaling (*principal repayment*) en 1 miljard boetepremie (*penalty payment*)).

4.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de bijzondere financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting op 33,4 miljoen euro geraamd. Die raming is gebaseerd op het voorlopig winstverdelingsplan voor het dienstjaar 2015.

4.8. Te consolideren instellingen

Tabel 4-7 geeft een overzicht van de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Tabel 4-7: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BO 2016	BA 2016	BA 2016 - BO 2016
MINA	132.847	136.715	3.868
VIF	54.175	54.618	443
Loodswezen	74.712	73.089	-1.623
Andere instellingen met DAB-vorm	29.657	29.565	-92
VDAB	107.869	116.169	8.300
VRT	204.276	205.055	779
Kind & Gezin	164.449	184.012	19.563
VVM - De Lijn	205.249	215.249	10.000
VEB	79.150	79.150	0
VITO	54.090	57.919	3.829
Tunnel Liefkenshoek	55.800	58.400	2.600
VWF	68.407	66.131	-2.276
VMSW	188.981	183.855	-5.126
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	481.763	556.705	74.942
Totaal	1.901.425	2.016.632	115.207

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van het *Minafonds* zijn in hoofdzaak afkomstig van de milieuheffingen. Deze heffingen worden geïnd door de Vlaamse openbare milieu-instellingen. Meer bepaald int OVAM de afvalstoffenheffing, VMM de waterheffingen en VLM de administratieve geldboetes in het kader van het mestactieplan.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 nemen de ESR gecorrigeerde ontvangsten van het *Minafonds* bij de begrotingsaanpassing 2016 toe met 3,9 miljoen euro tot 136,7 miljoen euro. Dit is het gevolg van onderstaande bijstellingen.

Ten eerste is er een stijging van de ontvangsten van de waterheffingen van 3,2 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. Deze stijging heeft enerzijds te maken

met het herstel na de economische crisis (1,9 miljoen euro) en is anderzijds te wijten aan uitgestelde zendingen in 2015 omwille van de invoering van de bovengemeentelijke saneringsvergoedingen (1,3 miljoen euro).

De ontvangsten in het kader van de materialen- en afvalstoffenheffing (62,1 miljoen euro) blijven constant ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. Daarnaast dalen de geraamde ontvangsten uit de mestheffing met 0,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016, rekening houdend met de realisatie in 2015. Deze ontvangsten bedragen bij de begrotingsaanpassing 2016 2,1 miljoen euro en zijn gebaseerd op uit te schrijven vorderingen. Het is de bedoeling om gerichtere controles te gaan uitvoeren, alsook minder boetes te innen, maar een hoger bedrag per boete te ontvangen.

De toename van de ESR-ontvangsten van het *VIF* bij de begrotingsaanpassing is bescheiden en bedraagt 0,4 miljoen euro.

De ontvangsten van de DAB *Loodswezen* nemen met circa 1,6 miljoen euro af tot een niveau van 73,1 miljoen euro. De afname is een gevolg van enerzijds een stijging met 1,5 miljoen euro van de loodsgelden door een heropleving van de trafiek met 2%. Anderzijds leiden de lage prijzen van gasolie tot 3,1 miljoen euro minderontvangsten via de doorrekening van het mechanisme van de zogenaamde Buncker Adjustment Fee.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *VDAB* worden bij begrotingsaanpassing geraamd op 116,2 miljoen, waarvan ruim de helft (61 miljoen) ontvangsten betreft uit opleidingen (individuele beroepsopleidingen en instapopleidingen). *VDAB* ontvangt ook 29,9 miljoen euro vanuit het Europese niveau. De ontvangsten stijgen ten opzichte van begrotingsopmaak 2016 met 8,3 miljoen, voornamelijk als gevolg van hogere ontvangsten uit opleidingen (4,6 miljoen). Daarnaast stijgen de inkomsten uit samenwerking RIZIV (+2,5 miljoen), uit Europese tussenkomsten (+1 miljoen) en uit de verkoop van vaste activa (+1 miljoen), terwijl de terugvorderingen premies 50+ dalen met 0,5 miljoen euro, tot 1 miljoen euro.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van de *VRT* worden bij de begrotingsaanpassing op 205,1 miljoen euro geraamd. Dit bedrag houdt een toename in van 0,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. De lichte stijging wordt hoofdzakelijk verklaard door een toename van de ontvangsten uit de verkoop van goederen en diensten.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *Kind en Gezin* stijgen bij de begrotingsaanpassing 2016 met 19,6 miljoen euro tot 184 miljoen euro. Dit is een update van de gegevens op basis van de meest recente realisaties waaruit o.a. een stijging van de geobserveerde gemiddelde ouderbijdrage in de groepsopvang en de gezinsopvang blijkt. De inkomsten vanuit de provincie Limburg in het kader van het SALK (1,2 miljoen euro), vanuit de Sociale Maribel (2,8 miljoen euro) en de overdrachten van onder andere het Brusselse Gewest en de Federale Overheid (0,5 miljoen euro) blijven constant.

Ten gevolge van het op kruissnelheid komen van het nieuwe tarievenplan bij *De Lijn* en de lager dan verwachte uitval van reizigers door deze hogere tarieven, worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten 10 miljoen euro hoger geraamd.

De ontvangsten van het *VEB* blijven constant ten opzichte van de begrotingsopmaak.

De eigen ontvangsten van *VITO* bestaan voornamelijk uit lopende contracten met de overheidssector – die ten opzichte van de begrotingsopmaak stijgen met 1 miljoen, tot 29 miljoen – en met de private sector – die stijgen met 2,8 miljoen, tot 18,8 miljoen. *VITO* zet immers toenemend in op industrieel contractonderzoek en internationalisering. Verder verwacht *VITO* dat de ontvangsten vanuit het federale niveau constant blijven ten opzichte van de begrotingsopmaak, op 10 miljoen euro.

Bij begrotingsaanpassing 2016 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de *Tunnel Liefkenshoek* op 58,4 miljoen euro geraamd. Dit houdt een toename in met 2,6 miljoen euro. De ontvangsten betreffen tolheffingen voor het gebruik van de tunnel. De afbouw van het overgedragen tekort binnen Tunnel Liefkenshoek is 0,395 miljoen euro beter dan bij de begrotingsopmaak, veroorzaakt door 2,6 miljoen euro ESR-gecorrigeerde meerontvangsten die slechts tot 2,205 miljoen euro bijkomende ESR-uitgaven leiden.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 dalen de ESR-gecorrigeerde ontvangsten van het *VWF* met 2,3 miljoen euro tot 66,1 miljoen euro. Dit is het resultaat van lagere renteontvangsten (-2,9 miljoen euro) ten gevolge van een significante toename in het aantal vervroegde terugbetaalde sociale leningen, een daling van de huurinkomsten (-0,9 miljoen euro) en de eenmalige verkoop van gebouwen gelegen te Gent en Brugge (+1,5 miljoen euro).

De ontvangsten van de *Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)* dalen met 5,1 miljoen euro tot 183,9 miljoen euro. Dit is grotendeels te wijten aan een correctie in de ESR-matige verwerking van de BTW. Tot en met de begrotingsopmaak 2016 werden inkomende en uitgaande BTW respectievelijk onder de ESR-ontvangsten en de ESR-uitgaven geplaatst. Vanaf de begrotingsaanpassing 2016 verloopt deze verwerking ESR-neutraal waardoor de ESR-ontvangsten neerwaarts gecorrigeerd worden met 6,6 miljoen euro. Verder dalen de renteontvangsten met 0,2 miljoen euro, maar nemen de inkomsten uit de beheersvergoeding van de sociale huisvestingsmaatschappijen toe met 1,7 miljoen euro.

5. DE UITGAVENBEGROTING

5.1. Inleiding

Voor de berekening van de beleidskredieten dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de berekening van de beleidskredieten bij de ministeries (excl. DAB's) enerzijds en bij de te consolideren instellingen anderzijds.

5.2. De beleids- en betaalkredieten

5.2.1. *Beleidskredieten*

Bij de beleidskredieten van de ministeries vertrekt men vanuit de som van de vastleggingskredieten. Deze kredieten worden aangevuld met de voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, die overwegend ook in de berekening van betaalkredieten dienen doorgevoerd te worden:

- Ten eerste wordt de som van bovenstaande kredieten gezuiverd voor de kredieten die voorzien zijn voor kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), en voor aflossingen (ESR-9). Deze kredieten dienen namelijk niet te worden meegenomen in de berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.
- Ten tweede wordt een correctie doorgevoerd voor de kredieten die bestemd zijn voor de te consolideren instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. Het beleid dat met deze kredieten kan gevoerd worden, wordt verder meegenomen bij de te consolideren instellingen (zie infra).

Een laatste opmerking die dient gemaakt te worden, heeft betrekking op de ingeschreven intrestkredieten m.b.t. de uitstaande directe en indirecte schuld. Aangezien deze intrestlasten effectief dienen te worden betaald en niet eerder in beleidskredieten zijn voorzien en gezien er van het standpunt wordt vertrokken dat de definitie van de beleidskredieten zo nauw mogelijk dient aan te sluiten bij de definitie van betaalkredieten, worden de intrestkredieten behouden in de beleidskredieten. Anderzijds is het wel zo dat er met de kredieten die voorzien zijn voor de betaling van intresten geen beleid kan gevoerd worden.

In het vorderingensaldo (zie hoofdstuk 7) wordt daarom ook gewerkt met het principe van primaire uitgaven (i.c. uitgaven excl. intresten).

Tabel 5-1: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)

Beleid		BA 2016
Vastleggingskredieten (VAK)	+	39.766.016
Voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen (TO)	+	579.217
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.361.257
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	770
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatiekring & correcties	-	8.464.369
TOTAAL	=	29.518.837

Voor de berekening van de beleidskredieten van de te consolideren instellingen wordt een onderscheid gemaakt tussen de te consolideren instellingen die in hun begroting een opsplitsing maken tussen vastleggings- en vereffeningskredieten en de andere instellingen met enkel een begroting in vereffeningskredieten.

Bij de instellingen met een opsplitsing in de begroting tussen vastleggings- en vereffeningskredieten, wordt het vastleggingskrediet (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi) genomen. De ingeschreven vastleggingskredieten bevatten in ieder geval ook de machtigingen en het vastleggingskrediet van de toelagen aan de instellingen die zijn ingeschreven in de begrotingen van de ministeries.

Voor de overige te consolideren instellingen wordt van de hypothese vertrokken dat de vastleggingskredieten gelijk zijn aan de ingeschreven vereffeningskredieten (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi). Deze vastleggingskredieten worden evenwel nog verder gecorrigeerd voor het geval er een machtiging is ingeschreven in de begrotingen van de ministeries. In dit geval wordt het verschil tussen de in de begroting van de ministeries ingeschreven machtiging en het in de begroting van de ministeries ingeschreven correlatief krediet gecorrigeerd op de totaal ingeschreven kredieten van de instelling (het correlatief krediet wordt hierbij eventueel nog verder aangevuld met eventuele toepassingen van historische begrotingsaldi).

Met betrekking tot de intrestkredieten kan dezelfde opmerking gemaakt worden als bij de ministeries.

Tabel 5-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BA2016
Instellingen met beleid en betaal-uitgavenzijde		
Vastleggingskredieten	+	5.589.913
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	83.970
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	38.176
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	110.875
Interne verrichtingen	-	55.511
SUBTOTAAL		5.301.381
Instellingen met enkel betaal-uitgavenzijde		
Vereffeningskredieten	+	11.475.354
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	3.029.688
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	939.656
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	16.967
Interne verrichtingen	-	1.950.931
Vastleggingsmachtigingen + Vastleggingskredieten - Correlatieve kredieten – Vereffeningskredieten	+	75.138
SUBTOTAAL	=	5.613.250
TOTAAL	=	10.914.631

In tabel 5-3 wordt een overzicht gegeven van de totale beleidskredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij BA 2016.

De totale beleidskredieten nemen toe met 202,8 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2016, ofwel 0,5% ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016.

Tabel 5-3: Saldi-berekening – Totaal beleidskredieten (in duizend euro)

	BO 2016 (a)	BA 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Beleidskredieten ministeries	29.506.898	29.518.837	11.939	0,0%
Beleidskredieten instellingen	10.723.734	10.914.631	190.897	1,8%
TOTAAL	40.230.632	40.433.468	202.836	0,5%

5.2.2. Betaalkredieten

Voor de berekening van de betaalkredieten, wordt eveneens een opsplitsing gemaakt tussen betaalkredieten bij de ministeries (excl. DAB's) en betaalkredieten bij de te consolideren instellingen.

Bij de betaalkredieten vertrekt men van de sommatie van de vereffeningskredieten en de variabele kredieten.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, zoals in de berekening van het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid. Zo wordt er gecorrigeerd voor

uitgaven m.b.t. kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), schuldaflossing (ESR-9) en kredieten bestemd voor te consolideren instellingen.

Er wordt geen correctie doorgevoerd voor de ingeschreven intrestkredieten.

Tabel 5-4: Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)

Betaal		BA 2016
Vereffeningskredieten (VEK)	+	40.056.305
Variabele kredieten (VRK)	+	520.810
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.474.487
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	770
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatiekring & correcties	-	8.677.574
TOTAAL	=	29.424.284

Voor de bepaling van de betaalkredieten van de te consolideren instellingen wordt er vertrokken van de voorziene betaalkredieten in de respectieve begrotingen van de instellingen. Hierop worden correcties doorgevoerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi.

Tabel 5-5: Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BA2016
Vereffeningskredieten	+	18.077.251
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	3.107.840
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	977.999
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	142.717
Interne verrichtingen	-	3.035.999
TOTAAL	=	10.812.696

In tabel 5-6 wordt een overzicht gegeven van de totale betaalkredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij BA 2016.

De totale betaalkredieten nemen globaal toe met 139,0 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2016, ofwel 0,3 % ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016.

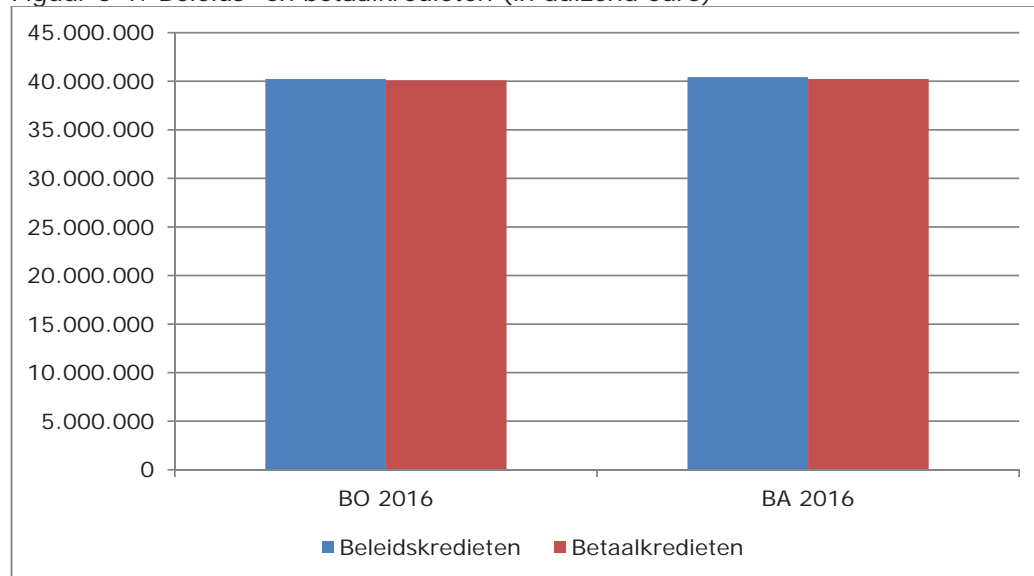
Tabel 5-6: Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)

	BO 2016 (a)	BA 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Betaalkredieten ministeries	29.330.646	29.424.284	93.638	0,3%
Betaalkredieten instellingen	10.767.383	10.812.696	45.313	0,4%
TOTAAL	40.098.029	40.236.980	138.951	0,3%

5.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten

Figuur 5-1 toont aan dat bij de begrotingsaanpassing 2016 de beleidskredieten 196,5 miljoen euro hoger liggen dan de betaalkredieten. Bij de begrotingsopmaak bedroeg dit verschil 132,6 miljoen euro.

Figuur 5-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

5.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen

In onderstaande tabel 5-7, resp. 5-8 wordt de cijfermatige evolutie van de beleids-, resp. betaalkredieten BO 2016 en BA 2016 per beleidsdomein weergegeven.

Tabel 5-7: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

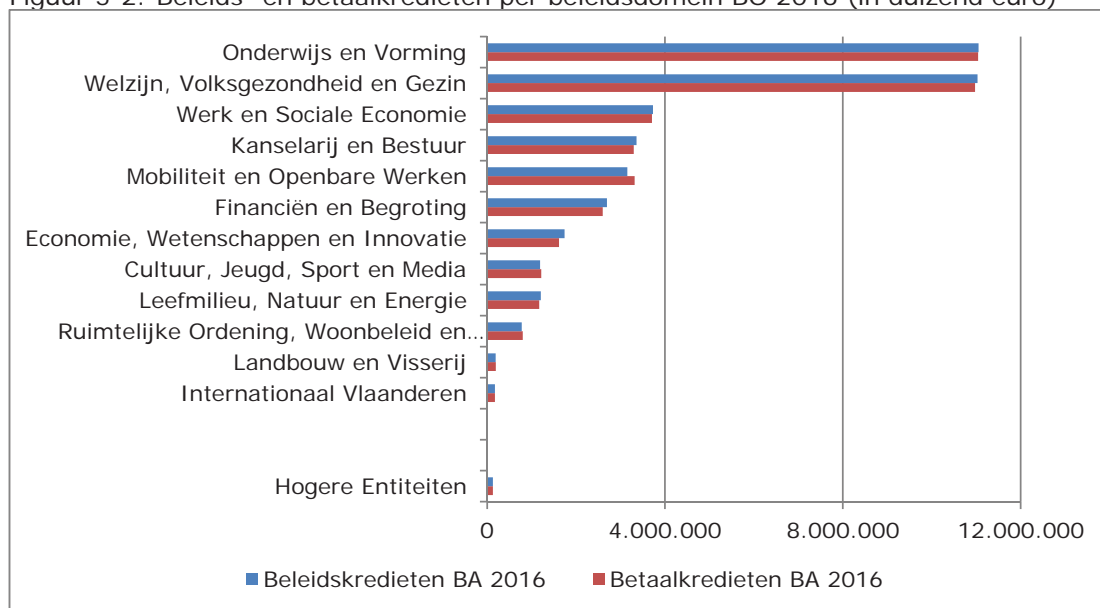
Beleidsdomein	BO 2016 (a)	BA 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	128.860	128.860	0	0,0%
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	0	0	0	0,0%
Bestuurszaken	0	0	0	0,0%
Financiën en Begroting	2.702.904	2.694.219	-8.685	-0,3%
Internationaal Vlaanderen	169.909	174.001	4.092	2,4%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.682.664	1.741.910	59.246	3,5%
Onderwijs en Vorming	10.971.573	11.054.872	83.299	0,8%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.022.322	11.032.655	10.333	0,1%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.177.425	1.189.327	11.902	1,0%
Werk en Sociale Economie	3.696.344	3.729.646	33.302	0,9%
Landbouw en Visserij	187.852	191.543	3.691	2,0%
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.277.127	1.207.509	-69.618	-5,5%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.110.228	3.152.686	42.458	1,4%
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	753.208	775.577	22.369	3,0%
Kanselarij en Bestuur	3.350.216	3.360.663	10.447	0,3%
TOTAAL	40.230.632	40.433.468	202.836	0,5%

Tabel 5-8: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2016 (a)	BA 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	128.860	128.860	0	0,0%
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	0		0	0,0%
Bestuurszaken	0		0	0,0%
Financiën en Begroting	2.588.354	2.600.215	11.861	0,5%
Internationaal Vlaanderen	172.525	173.674	1.149	0,7%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.542.212	1.615.835	73.623	4,8%
Onderwijs en Vorming	11.015.846	11.043.955	28.109	0,3%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	10.961.160	10.974.332	13.172	0,1%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.219.963	1.216.351	-3.612	-0,3%
Werk en Sociale Economie	3.685.038	3.705.518	20.480	0,6%
Landbouw en Visserij	189.700	193.189	3.489	1,8%
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.231.807	1.170.128	-61.679	-5,0%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.290.408	3.317.286	26.878	0,8%
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	782.747	801.414	18.667	2,4%
Kanselarij en Bestuur	3.289.409	3.296.223	6.814	0,2%
TOTAAL	40.098.029	40.236.980	138.951	0,3%

In figuur 5-2 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein weergegeven.

Figuur 5-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2016 (in duizend euro)

5.4. Bespreking per beleidsdomein

5.4.1. *Financiën en Begroting*

Overeenkomstig de maandvooruitzichten van begin april 2016 voor de gezondheidsindex zou de volgende overschrijding van de spilindex (momenteel 101,02) door de afgevlakte gezondheidsindex (zoals gedefinieerd in de wet van 23.04.2015 tot verbetering van de werkgelegenheid, Belgisch Staatsblad van 27.04.2015) plaatsvinden in mei 2016. Als gevolg daarvan zouden de sociale uitkeringen in juni 2016 en de wedden van het overheidspersoneel in juli 2016 met 2% aangepast worden aan de gestegen levensduurte.

Het budgettair effect hiervan bedraagt 224,3 miljoen euro, wat een bijstelling is van 198,9 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016

De loonindexering die niet verloopt via het systeem van de indexprovisie werd toegekend op de functionele begrotingsartikelen bij de respectieve beleidsdomeinen. De provisie bij Financiën en Begroting van 12,4 miljoen euro die bij begrotingsopmaak 2016 was aangelegd, wordt dus herverdeeld naar de betrokken beleidsdomeinen.

Net als de voorbije jaren werd de provisie van 6,3 miljoen euro voor het ondervangen van de kost van de endogene groei bij de ministeries en de agentschappen met rechtspersoonlijkheid integraal herverdeeld naar de betrokken entiteiten.

Naar aanleiding van de verdere uitwerking van de verschillende maatregelen in het kader van de asielcrisis werden de effectieve kredietbehoeften herhaard bij de begrotingsaanpassing 2016. De herhaling resulteert in een neerwaartse bijstelling van de provisie asiel met 25,9 miljoen euro, weliswaar met inbegrip van het feit dat de uitgaven in het kader van asiel die erkend zijn als externe kostendrijver niet langer

voorzien worden op de provisie gelet op het grotendeels recurrente karakter van de uitgaven.

De provisie voor onverdeelde beleidsruimte die bij de begrotingsopmaak 2016 werd ingeschreven a rato van 6 miljoen euro wordt geschrapt.

De fiscale uitgaven werden door de FOD FIN op basis van een steekproef met 33.000 waarnemingen en rekening houdend met een inningscoëfficiënt van 98,72% heringeschat wat resulteert in een daling van 149,7 miljoen euro voor de woongerelateerde fiscale uitgaven en een stijging van 8,0 miljoen euro voor de fiscale uitgaven met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid

Voor de uitrol van het boekhoudkantoor wordt er vanuit de beleidsdomeinen 1 miljoen euro gecompenseerd naar de apparaatskredieten van FB.

Bij de eerste begrotingsaanpassing 2016 stijgen de rentekredieten met 4,7 miljoen euro. De stijging is te verklaren doordat voor de eerste keer de uitgifteverschillen in rekening worden gebracht. Vanaf 2015 worden bepaalde uitstaande lijnen binnen het EMTN-programma na een eventuele eerste kleinere uitgifte in het verdere verloop van het jaar verhoogd. Hierdoor worden er in de loop van tijd zogezegde "benchmarks" gecreëerd wat op termijn een voordeel oplevert. Deze techniek zal in de toekomst meer en meer gebruikt worden. Deze techniek kan aanleiding geven tot uitgifteverschillen. Deze uitgifteverschillen worden geraamd op 8,5 miljoen euro. De verwachte rentelasten op de bestaande en nieuw uit te geven EMTN's dalen met 1 miljoen euro. Dit is de resultante van twee bewegingen, enerzijds een kleiner dan verwacht volume van uitgifte voor de rechtstreekse financiering van VMSW, VWF, VIPA en Schoolinvest, anderzijds een verwachte hogere rentevoet. De negatieve rente op de korte termijn betekent dat rentekost op debetstanden op zichtrekening en uitgifte van op het BCP-programma nul is geworden of zelf lichtjes positief. Daarom wordt de verwachte rentelast op deze instrumenten van 3,5 miljoen euro terug gebracht op nul. Daarnaast zijn er nog enkele kleinere aanpassingen in plus of in min voor een totaal van 650 duizend euro.

Er wordt een herverdeling naar de FFEU-provisie verwacht van 83,6 miljoen euro wat 21,3 miljoen euro lager dan ingeschat is ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. De betaalkredieten op de FFEU provisie stijgen met 1 miljoen euro.

Bij de Vlaamse Belastingdienst stijgt het krediet voor moratoriumintresten met 1,3 miljoen euro.

De verwachte ontvangsten uit de planbatenheffing stijgen met 2,1 miljoen euro wat eenzelfde stijging van de beleidskredieten impliceert.

5.4.2. *Internationaal Vlaanderen*

De evolutie van de beleids- en betaalkredieten binnen dit beleidsdomein kunnen grotendeels toegeschreven worden aan de wijzigingen binnen Toerisme Vlaanderen. Daar wordt 2 miljoen euro vrijgemaakt voor de doelstelling "Toerisme binnen het bereik brengen van elke Vlaming" en nog eens 0,9 miljoen euro voor de doelstelling "De toeristische aantrekkingskracht van de bestemming Vlaanderen vergroten". De betaalkredieten worden niet in dezelfde mate aangepast.

5.4.3. *Economie, Wetenschap en Innovatie*

Er wordt een bijstelling van 1 miljoen euro betaalkredieten toegekend voor de uitbetaling van saldi in het kader van projecten ter uitvoering van het economisch beleid en informaticakosten verbonden aan dergelijke projecten.

De beleidskredieten van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds) worden verhoogd met 62,8 miljoen euro. Enerzijds bedragen de geraamde beleidskredieten met betrekking tot Indirect Carbon Leakage in 2016 39,5 miljoen (de betaalkredieten hiervoor bedragen 30 miljoen euro), anderzijds recupereert het Hermesfonds de middelen die ze in 2014 aangewend heeft ter prefinanciering van Indirect Carbon Leakage, ten belope van 23,3 miljoen euro (waarvoor 10%, 2,3 miljoen euro betaalkredieten voorzien worden). Daarnaast is er een bijstelling van 49 miljoen euro betaalkredieten, onder andere voor het financieren van de aangepaste KMO-portefeuille (15 miljoen euro), ondersteuning van innovatie door bedrijven (13 miljoen euro) ecologiesteun (6 miljoen euro), Strategische Transformatiesteun (8 miljoen euro) en overige projecten (7 miljoen euro).

Een deel van de middelen van Hermes (3,5 miljoen euro) wordt geheroriënteerd voor het doelgroepenbeleid binnen het beleidsdomein WSE.

Bij het VITO stijgen de uitgaven met 7 miljoen euro, waarvan 2 miljoen euro extra investeringsuitgaven. Deze stijging wordt voor meer dan de helft gefinancierd met hogere eigen ontvangsten, aangevuld met een toelage vanuit het Hermesfonds. Bij het VIB wordt de stijging van de beleidsuitgaven van in totaal 1,5 miljoen euro volledig gefinancierd met hogere eigen ontvangsten.

Een versnelde bevoorschotting vanuit het FWO aan de onthaalinstellingen zorgt voor een stijging van de uitbetalingen met 27,5 miljoen euro.

Op basis van een nieuwe inschatting van de timing van de werken met betrekking tot het masterplan zal dit jaar door de Plantentuin Meise 3 miljoen euro minder worden vastgelegd dan aanvankelijk was opgenomen bij begrotingsopmaak 2016 en pas in 2017 worden vastgelegd. De daling van de betaalkredieten blijft beperkt tot minder dan 1 miljoen euro.

Bij Gigarant wordt er een provisie voorzien voor vermoedelijke uitwinning ten belope van 5 miljoen euro.

5.4.4. *Onderwijs en Vorming*

De grootste uitgavenposten bij de begroting van Onderwijs zijn de lonen van het basis en het secundair onderwijs. Bij elke begrotingsronde worden de bestaande ramingen aangepast op basis van de recentste cijfers over de leerlingenpopulatie, gekoppeld aan de afgesproken parameters bij toe- en afname van de omkadering. Zo wordt er bij begrotingsaanpassing 2016 ten opzichte van begrotingsopmaak 2016 een meeruitgave ten belope van 40,9 miljoen euro geraamd voor het leerplichtonderwijs (waarvan 11,7 miljoen euro via het weddefonds).

In het secundair Onderwijs wordt een nieuwe regeling uitgewerkt voor het inzetten van vervolgschoolcoaches in het kader van OKAN. Het aantal vervolgschoolcoaches wordt gekoppeld aan de evolutie van het leerlingenaantal. Hiervoor wordt in 2016 al 1,8 miljoen euro extra uitgetrokken.

Binnen het pakket maatregelen voor het opvangen van de vluchtelingenproblematiek wordt 0,3 miljoen euro ingezet voor het verzorgen van leerlingenvervoer en 0,3 miljoen euro voor het organiseren van een zomeraanbod voor taalcurricula (NT2).

Het budget voor studietoelagen wordt bij begrotingsaanpassing verhoogd met 2,8 miljoen euro om op een uitgavenniveau van 169,1 miljoen euro te komen.

De herverdeling van de provisie voor indexering die niet via de loonprovisie verloopt (zie bespreking bij FB), leidt tot een toename van de kredieten bij onderwijs met 7,4 miljoen euro.

Voor scholenbouw nemen de beleidskredieten toe met 10,6 miljoen euro bij AGION en GO! als gevolg van de extra mogelijkheden omwille van de verlaagde BTW op scholenbouw.

Zoals voorzien in de overeenkomst wordt voor de terugbetaling van de Belfiuslening een toelage van 4,7 miljoen euro aan het UZ Gent voorzien.

5.4.5. *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*

Ten gevolge van het stijgende aantal personen onder elektronisch toezicht en de nieuwe federale regelgeving hierrond, stijgen de voorziene uitgaven van het elektronisch toezicht en de justitiehuisen met 1,9 miljoen euro.

De geraamde uit te betalen gezinsbijslag daalt met 15,7 miljoen euro. Gelet op de uitvoering 2015, daalt ook de voorziene enveloppe betaal- en beheerskosten met 9,9 miljoen euro. 5,5 miljoen euro hiervan wordt overgeheveld naar Kind en Gezin en het Zorgfonds om de ICT-uitgaven ter voorbereiding van de overgeheveldde bevoegdheden zesdaatshervorming te financieren.

Het Fonds Jongerenwelzijn kent een groeiend aantal plaatsen in pleeggezinnen. Dit zal aanleiding geven tot 2,6 miljoen euro meer uitgaven in de pleegzorg. Daarnaast stijgen de uitgavenkredieten met 4,4 miljoen euro doordat er extra middelen (cofinanciering) vanuit Fedasil verwacht worden voor eenzelfde bedrag.

Bij het Vlaamse Agentschap voor Personen met een Handicap maakt men binnen de zorgvernieuwing sinds kort gebruik van een nieuw registratiesysteem. Door dit systeem, ISIS genaamd, is de geldelijke anciënniteit van dit jaar reeds gekend en zijn de ramingen niet langer gebaseerd op cijfers van 3 jaar geleden. De werkelijke weddedrift blijkt 26,8 miljoen euro hoger te liggen dan tot nog toe werd geraamd. Voor de afrekening van het jaar 2014, die ook in 2016 zal plaatsvinden, wordt bijkomend 4,5 miljoen euro voorzien.

Bij de alternatieve financiering van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden stijgen de benodigde middelen met 8,1 miljoen euro ten gevolge van de eerste uitbetaling van de gebruikstoelage van enkele projecten waaraan in het verleden reeds een principieel akkoord werd verleend (zie ook deel 6 voor de ESR-correcties).

Vlaanderen werd per 1 januari bevoegd voor de onderdelen A1 en A3 van de ziekenhuisfinanciering. De geraamde kasuitgaven hiervoor dalen met 4,2 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak (zie ook deel 6 voor de ESR-correcties).

Voor de vaccinatie van de asielzoekers bij aankomst in België zal de Vlaamse overheid vaccins aankopen voor 0,8 miljoen euro (Kind en Gezin). Via een overeenkomst zal de Federale overheid hier integraal in tussenkomen.

De dotatie van het Zorgfonds daalt met 2,3 miljoen euro ten gevolge van enerzijds de verwachte stijging van de inkomsten met 2,7 miljoen euro en anderzijds een verwachte daling van de subsidies voor tenlastenemingen a rato van 7,2 miljoen euro ten gevolge daling van de verwachte aangroei in de mantel-en thuiszorg van 4% bij de begrotingsopmaak 2016 naar 3% bij de begrotingsaanpassing, een verwachte daling van de uitgaven in het kader van THAB met 2 miljoen euro, de heroriëntering van 7,5 miljoen euro vanuit het VAPH voor de opstart van het basisondersteuningsbudget voor personen met een handicap en ten slotte 2 miljoen euro om noodzakelijke ict-investeringen in het kader van de overgedragen bevoegdheden binnen de Vlaamse Sociale Bescherming op te vangen.

Het krediet ter financiering van de woonzorgcentra wordt met 10,2 miljoen euro opgetrokken. Dit is het gevolg van 2 bewegingen nl. enerzijds een versnelling in ESR-matige aanrekening met 1 kwartaal omdat de forfaits aan te rekenen zijn als sociale prestaties en anderzijds een vertraging in aanrekening doordat sommige voorzieningen uitstel hebben gevraagd.

Voor de Geïsoleerde G en Sp diensten kan het krediet met 15 miljoen euro verlaagd worden ten gevolge van een materiële vergissing bij de inschatting van de kredietbehoefte bij de begrotingsopmaak 2016.

5.4.6. *Cultuur, Jeugd, Sport en Media*

Er wordt een bijstelling van 12,5 miljoen euro voorzien voor het Fonds voor Culturele Infrastructuur. Deze kredieten werden tot en met 2015 beheerd door het FFEU maar worden nu direct bij het FoCI ingeschreven. Deze middelen dienen voor het financieren van grote infrastructuurprojecten.

De beleidskredieten bij Agentschap Sport Vlaanderen stijgen met 3,1 miljoen euro ingevolge de vastlegging van niet eerder aangewende beleidskredieten. Deze worden aangewend voor investeringen in sportinfrastructuur. Hiervoor worden bij de begrotingsaanpassing geen bijkomende betaalkredieten voorzien.

Bij de begrotingsaanpassing 2016 dalen de beleidskredieten van de Vlaamse Radio en Televisie (VRT) met 1,8 miljoen euro. Enerzijds worden de herstructureringskosten 2,4 miljoen euro lager ingeschat voor 2016 dan bij de begrotingsopmaak, en de kosten voor het VRT orkest en koor 0,3 miljoen euro lager. Anderzijds leidt de toename van de eigen ontvangsten met 0,8 miljoen euro tot eenzelfde toename van de beleidskredieten. Tot slot voorziet de VRT ook nog een krediet van 0,1 miljoen euro voor de minimumgarantie van de VRT-pensioenen.

Vanaf begrotingsjaar 2016 zullen de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren door het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media behartigd worden. De raming van de pensioenverplichtingen wordt in 2016 op 62,6 miljoen euro geraamd, inclusief 0,3 miljoen euro begrafenisvergoeding. Dit impliceert een daling met 0,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. Bedoelde daling wordt verklaard door een correcte benadering van de component vakantiegeld in de raming van de VRT-pensioenen.

5.4.7. *Werk en Sociale Economie*

Bij WSE wordt 1,6 miljoen extra beleidskrediet voorzien voor de Vlaamse cofinanciering aan het ESF. Bovendien is er in begrotingsjaar 2016 een stijging van de beleidskredieten met 5 miljoen euro naar aanleiding van een driejaarlijkse vastlegging met betrekking tot de Vlaamse cofinanciering voor het vernieuwde Streekbeleid.

Als gevolg van de overheveling van het DAC -project Internaten naar het beleidsdomein Onderwijs op 1 september 2016 dalen de beleidskredieten bij WSE met 1,6 miljoen euro. Wat betreft de naar aanleiding van de zesde staatshervorming overgekomen bevoegdheden, blijft het bij begrotingsopmaak voorziene beleidskrediet voor dienstencheques behouden. Op basis van de prefiguratie van de federale instellingen die hier voor de zesde staatshervorming voor bevoegd waren, wordt het geraamde benodigde krediet voor de werkhervattingstoelage verhoogd met 4,4 miljoen en het krediet voor de sectorale doelgroepenkortingen met 4 miljoen. Op basis van de huidige ramingen wordt verwacht dat de apparaatskost met betrekking tot de overgekomen bevoegdheden 1 miljoen euro lager zal liggen dan initieel werd begroot.

Als gevolg van de opstart van het Vlaams zorgkrediet dat vanaf 2 september 2016 in voege gaat voor het openbaar ambt, stijgen de beleidskredieten met 7 miljoen euro in dit overgangsjaar.

Er wordt ook aangevangen met een nieuw doelgroepenbeleid in 2016. Om deze opstart te financieren wordt er 4,7 miljoen euro overgeheveld vanuit MOW en bijkomend 4 miljoen euro vanuit EWI.

Verder wordt nog 0,9 miljoen euro overgeheveld naar Welzijn en Onderwijs als gevolg van de regularisatie van gesco's bij vzw's en projecten buitenschoolse kinderopvang. Verder zullen de beleidsuitgaven bij de VDAB stijgen met 8,3 miljoen als gevolg van hogere eigen ontvangsten. Anderzijds dalen de benodigde beleidskredieten voor de toekenning voor tewerkstellingspremies 50+.

5.4.8. *Landbouw en Visserij*

De toename van de kredieten in dit beleidsdomein kunnen grotendeels verklaard worden door de toename van de eigen ontvangsten ten belope van 2,9 miljoen euro.

5.4.9. *Leefmilieu, Natuur en Energie*

Naar aanleiding van de afsluiting van het intra-Belgisch Klimaatakkoord zullen de middelen uit de Belgische veiling van emissierechten overgemaakt worden aan het Klimaatfonds. De inkomsten voor de periode 2016-2019 worden geraamd op 533 miljoen euro. Deze legislatuur wordt daarvan 324 miljoen euro besteed aan intern klimaat beleid en internationale klimaatfinanciering en 209 miljoen euro in het kader van de kosten van indirect carbon leakage. Voor het begrotingsjaar 2016 wordt voor intern klimaatbeleid en internationale klimaatfinanciering een beleidskrediet van 91,7 miljoen euro uitgetrokken.

De betoelaging van de drinkwatermaatschappijen vanuit het Minafonds bedraagt 4,4 miljoen euro meer ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016 ingevolge de Aquafinfactuur.

De betaalkredieten van het Grindfonds worden verhoogd met 0,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016.

Het in het verleden opgebouwde saldo van het bossencompensatiefonds ten belope van een kleine 8 miljoen euro wordt gevaloriseerd wat aanleiding geeft tot extra betaalkredieten ten belope van 2 miljoen euro.

De ESR-aanrekenbare ontvangsten uit de energieleefte worden met 103,1 miljoen euro neerwaarts bijgesteld op basis van meer correcte en recente aannames van een aantal parameters zoals het ritme van doorstorting door de toegangshouders, afspraken met de sector tot vrijwillige doorstorting van voorschotten en een ESR-correctie van 1 maand waarbij de kasontvangsten van januari 2017 aanrekenbaar zijn op het jaar 2016. Dit vertaalt zich in een daling van de beleidskredieten met eenzelfde bedrag.

5.4.10. *Mobiliteit en Openbare Werken*

Op basis van bijgestelde energieparameters wordt het baggerbudget verlaagd met 3,6 miljoen euro.

Bij begrotingsaanpassing 2016 wordt daarnaast in totaal 16,5 miljoen euro eenmalig geheroriënteerd naar enerzijds het beleidsdomein Werk en Sociale Economie voor doelgroepenbeleid en anderzijds naar het beleidsveld Wonen voor de renovatiepremie. Bij de begrotingsopmaak 2017 zullen deze kredieten terugvloeien naar MOW. Het betreft een intertemporele verschuiving tussen beleidsdomeinen.

Het budget op de VIF-provisie wordt voor 21,2 miljoen euro verdeeld, onder andere voor het gedeeltelijk ondervangen van bovenstaande intertemporele verschuivingen. Daarnaast wordt ook 3,5 miljoen euro toegewezen aan nieuwe projecten rond combimobiliteit en 9,1 miljoen euro wordt ingezet voor de kosten van de beloodsing van de Schelde (7,1 miljoen euro voor Nederland en 2 miljoen euro bijkomend voor Vlaanderen). Aan betaalzijde wordt er bijkomend 59,6 miljoen euro van deze provisie herverdeeld met het oog op een voorafbetaling aan Nederland voor de sluis Terneuzen. Op de provisie zelf blijft nog een restant van 2,4 miljoen euro beleidskrediet beschikbaar.

Wat betreft de Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn wordt een toename van een 10 miljoen euro verwacht bij de eigen ontvangsten, als gevolg van de betere realisatie van de ontvangsten uit het nieuwe tarievenplan en het status quo blijven van de reizigers, ook met deze hogere tarieven. Deze 10 miljoen euro zet de Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn in voor investeringen. Door de actualisatie van de indexatieparameters (voornamelijk de lagere brandstofprijzen) liggen de exploitatie-uitgaven van De Lijn circa 16 miljoen euro lager. De investeringskredieten van De Lijn (inclusief beschikbaarheidsvergoedingen en aanwending fondsen) nemen met bijna 17 miljoen euro toe deze begrotingsronde. Dit is bovenop de stijging van 4 miljoen euro bij B02016.

Bij nv De Scheepvaart is er een toename van de beleidskredieten met 22 miljoen euro. Dit wordt onder andere verklaard door het inschrijven van 10 miljoen eenmalige FFEU-middelen voor de vernieuwing van de Theunisbrug over het Albertkanaal te Antwerpen. Het betaalkrediet hiervoor wijzigt niet.

Voor het ontvangen voorschot op de Europese CEF-subsidie ad 10 miljoen euro in het kader van de opwaardering van het Albertkanaal (incl. verhogen bruggen) verhogen de ESR-beleidskredieten tot 9,9 miljoen euro, wat een toename is met 8,1 miljoen euro. Hiervoor wordt 1,7 miljoen euro extra betaalkrediet voorzien.

Ingevolge de verkoop van een terrein is er eveneens een toename van de beleidskredieten met 4 miljoen euro.

De bijkomende betaalkredieten worden grotendeels gecompenseerd door een toename van de ontvangsten.

De toename van de ESR-beleidskredieten met 46,5 miljoen euro bij Waterwegen & Zeekanaal NV wordt onder andere verklaard door het inschrijven van eenmalige FFEU-middelen ten belope van 7 miljoen euro voor de realisatie van de Driefonteinenbrug te Sint-Pieters-Leeuw met wegenis en aansluitende fietsverbindingen, zonder dat er bijkomende betaalkredieten voorzien worden.

Binnen de reguliere kredieten, aangevuld met aanzienlijke Europese CEF-middelen, wordt prioritair ingezet op de realisatie van het Seine-Schelde-project.

Tot slot worden vanuit het Cargovilfonds 3 miljoen euro aan middelen toegewezen aan Waterwegen en Zeekanaal NV ten behoeve van een voet- en fietsgangersbrug te Vilvoorde met wegenis.

Na start van de werken aan de Ijzerlaan eind 2015, werd in maart 2016 gestart met de heraanleg van de Noordersingel. Door een beperkte vertraging en een aanbestedingswinst in dit dossier worden circa 11,5 miljoen euro minder uitgaven voorzien bij de BAM bij begrotingsaanpassing 2016 ten opzichte van begrotingsopmaak 2016. Daarnaast werd er een correctere inschatting gemaakt van de kosten verbonden aan het bouwdok voor de tunnelelementen van de Oosterweelverbinding.

Binnen de beleidskredieten van AWW binnen het VIF wordt er 3 miljoen euro eenmalig bijkomend beleidskrediet voorzien vanwege de recuperatie van de prefinanciering van VFLD-dossiers.

Tot slot zal ook het opgebouwd saldo binnen het Pendelfonds van ruim 10 miljoen euro de komende jaren aangewend worden. Om de betaalbehoeften in 2016 reeds te ondervangen wordt 1,5 miljoen euro bijkomend betaalkrediet ingeschreven.

5.4.11. *Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed*

De beleidskredieten van het Grondfonds worden verhoogd met 1,4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2016. Op die manier worden de uitgaven in het kader van de planshadedossiers terug gelijk gesteld aan de toelage.

Ten gevolge van de verhoogde instroom aan erkende vluchtelingen stijgt de druk op de bestaande budgetten met betrekking tot de huursubsidies. Om hieraan tegemoet te komen voorziet de Vlaamse Regering in 2016 voor 2,5 miljoen euro aan bijkomende middelen.

De Vlaamse Regering trekt het volume sociale huur van de VMSW eenmalig op met 200 miljoen euro. De sociale huisvestingsmaatschappijen kunnen zo via de VMSW bijkomende leningen verwerven voor de bouw of renovatie van respectievelijk nieuwe of bestaande sociale huurwoningen. De rente-uitgaven nemen hierdoor toe met 0,2 miljoen euro. In combinatie met een actualisatie is er een netto-toename van de rente-uitgaven van 15,2 miljoen euro.

Verder dalen de uitgaven van de VMSW inzake subsidies Sloop en Infrastructuur (SSI) met 1,6 miljoen euro en wordt er een correctie toegepast op de ESR-matige verwerking van de BTW. Tot en met de begrotingsopmaak 2016 werden inkomende en uitgaande BTW respectievelijk onder de ESR-ontvangsten en de ESR-uitgaven geplaatst. Vanaf de begrotingsaanpassing 2016 verloopt deze verwerking ESR-neutraal waardoor de ESR-uitgaven en -inkomsten neerwaarts gecorrigeerd worden met 6,6 miljoen euro.

De uitgaven van het VWF nemen toe ten gevolge van 1,5 miljoen euro aan bijkomende investeringen. Deze uitgaven worden gedekt door de verkoop van gebouwen in Gent en Brugge.

Een herraming van de kredieten voor de renovatiepremie, leidt tot een toename van 11,8 miljoen euro (overdracht van middelen vanuit MOW).

De beleidskredieten van de Erfgoedkluis dalen met 2 miljoen euro ingevolge de vertraging in het dossier Loodswezensite in Antwerpen.

5.4.12. *Kanselarij en Bestuur*

Ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering om in te gaan op het voorstel tot renovatie van het Consciencegebouw kan in 2016 genoten worden van een huurkorting van 2,6 miljoen euro.

Bij het facilitair bedrijf leidt de toename van de eigen ontvangsten (deels een terugvordering van onterecht betaalde onroerende voorheffing in het verleden, deels een verkoop van gebouwen), tot bijkomende beleidskredieten van 8,4 miljoen euro.

De beleidskredieten bij DAB ICT nemen toe met 1 miljoen euro, hiervoor zijn nog geen bijkomende betaalkredieten opgenomen.

In het kader van de centrale dienstverlening werden de nodige loon- en werkingskredieten vanuit de verschillende beleidsdomeinen gecentraliseerd bij het Agentschap Overheidspersoneel (3,9 miljoen euro) en het Facilitair Bedrijf (0,5 miljoen euro).

5.4.13. *Hogere Entiteiten*

In dit beleidsdomein doen zich geen wijzigingen voor.

6. ESR-CORRECTIES

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd worden.

Een eerste categorie van correcties betreft enerzijds correcties die betrekking hebben op instellingen die deel uitmaken van de overheidsperimeter en anderzijds correcties met betrekking tot het aanrekeningsmoment.

Een tweede categorie betreft een aantal PPS-constructies en alternatieve financieringsprojecten die het INR heeft geherklasseerd in het licht van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en de invoering van het ESR 2010.

Hieronder worden per categorie de wijzigingen ten opzichte van de initiële begroting 2016 beschreven.

6.1. ESR-correcties

In het kader van de geplande opheffing van het ESF-Agentschap is deze enkel nog verantwoordelijk voor de afwikkeling van het afgelopen operationeel programma 2007-2013.

Het agentschap ontvangt niet langer een toelage en maakt niet langer een begroting op, doch worden de uitgaven die het agentschap verricht met de historisch opgebouwde reserves gecorrigeerd op het vorderingensaldo. Er wordt een uitgave van 11,8 miljoen euro verwacht wat 0,8 miljoen euro meer is dan bij de initiële begroting 2016.

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek heeft voor de nieuwe toekenningsjaren vanaf 2016 een nieuw voorschottensysteem uitgewerkt waarbij het voorschot nauw aansluit bij de onderliggende transactie namelijk de uitgave bij de hogescholen en universiteiten. Voor de voorbije toekenningsjaren t.e.m. 2015, zijn de voorschotten reeds sneller toegekend, maar zal de saldering echter pas gebeuren na afsluiting van het project. Zo voorziet het FWO voor 2016 10,3 miljoen euro voor saldering van 'oude' toekenningsjaren terwijl de universiteiten en hogescholen verwachten om 53 miljoen euro uit te geven voor hun FWO projecten (mede op basis van de eerdere bevoorschotting). Derhalve dient er in een ESR-correctie van 42,7 miljoen euro voorzien te worden.

6.2. Verstrengd Europees begrotingstoezicht

In het kader van het verstrengde Europees begrotingstoezicht werden naar aanleiding van de EDP-notificatie van april 2014 een aantal PPS-constructies door het INR geherklasseerd zoals het 'AMORAS-project' en de 'DBFM Scholen van Morgen'.

Deze herklassificatie impliceert dat de bouwkost in rekening dient genomen te worden op het moment van oplevering van de infrastructuur. Bij de begrotingsaanpassing 2016 wordt de bouwkost voor het project Scholen van Morgen – rekening houdend met de BTW-verlaging naar 6% en een verschuiving van een aantal projecten van 2015 naar 2016 – herhaald op 527,8 miljoen euro.

Voor de reeds opgeleverde scholen wordt de aflossing van de kapitaalcomponent a rato van 12 miljoen euro in mindering gebracht van de jaarlijks te betalen beschikbaarheidsvergoeding. Per saldo is er voor Scholen van Morgen dus een ESR-

correctie van 515,8 miljoen euro wat 24,8 miljoen euro minder is dan bij de initiële begroting 2016.

Naar aanleiding van de EDP-notificatie van september 2014 werden de voorwaardelijke investeringsstoelagen die vanuit het VIPA worden toegekend, getoetst op hun voorwaardelijkheid.

Het INR heeft hierbij vastgesteld dat het voorwaardelijk karakter van de investeringsbijdragen bijzonder laag is. De facto komt een lage voorwaardelijkheid in de economische realiteit meer overeen met het feit dat er voor de overheid de verplichting tot betaling ontstaat eens de onderliggende investering tot stand komt en dat de investeringsbijdrage dan in zijn geheel ESR-matig dient te worden aangerekend (zonder het deel rentesubsidie). Ten opzichte van het kapitaalsdeel (88 miljoen euro) in de bij het VIPA ingeschreven gebruikstoelage bij de begrotingsaanpassing 2016 kan er een (negatieve) correctie van 50,2 miljoen euro worden toegepast om tot het geraamde bedrag van de onderliggende investering a rato van 37,8 miljoen euro in 2016 te komen. Deze verbetering van de ESR-correctie met 142,7 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2016 is quasi uitsluitend te wijten aan het dossier 'ZNA ziekenhuis te Antwerpen' waarvan het bevel tot aanvang der werken met één jaar is uitgesteld.

Sinds 1/7/2014 is de Vlaamse overheid bevoegd voor de financiering van de infrastructuur en de medisch-technische diensten van de ziekenhuizen. De bevoegdheidsoverdracht betreft de onderdelen A1 en A3 van het Budget Financiële Middelen (BFM). Vanaf 1/1/2016 wordt de Vlaamse overheid ook budgettair bevoegd voor deze onderdelen.

Het systeem van de A1 en A3 bestaat uit in de tijd gespreide betalingen die betrekking hebben op investeringen die in een vorige periode hebben plaatsgevonden. Conform het ESR worden jaarlijkse betalingen door de overheid aan een instelling die betrekking hebben op de aflossing van schulden die deze zijn aangegaan voor de uitvoering van investeringsprojecten, behandeld als investeringsbijdragen.

In de overheidsrekeningen wordt het voor de hele periode te betalen bedrag (exclusief interestgedeelte) in zijn geheel ESR-matig aangerekend op het ogenblik dat de bijdrage verschuldigd wordt. In dit geval is dit het eerste jaar van de (voorheen federale) tussenkomst.

In de begrotingsaanpassing 2016 van het VIPA werd met betrekking tot de ziekenhuisfinanciering een kasraming voorzien ten belope van 501,3 miljoen euro (teneinde reeds eerder bij federaal aangerekende schulden en nieuwe schulden te kunnen betalen). Vervolgens werd er hierop een positieve ESR-correctie toegepast ten belope van 160,3 miljoen euro (verslechtering van 17,6 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2016) om tot de uiteindelijke ESR-impact te komen ten belope van 341 miljoen euro. Deze ESR-impact omvat de kapitaallasten van de bouwkalender, de intrestlasten alsook de forfaits medisch/niet-medisch en de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3.

Gelet op het feit dat de Vlaamse Gemeenschap de voorbije jaren systematisch een subsidie heeft toegekend aan het UZ te Gent voor de terugbetaling van de Belfius lening werd dit met toepassing van de ESR-methodologie terzake door het INR in 2014 geherklasseerd als een schuldovername met een impact op de schuld en het vorderingensaldo.

De kapitaalsubsidie die het UZ Gent in 2016 ontvangt dient dus opgesplitst te worden in een deel kapitaalsaflossing (ESR 9) en een deel intrestbetaling. Voor het gedeelte kapitaalsaflossing a rato van 2 miljoen euro, wordt er derhalve voorzien in een positieve ESR-correctie.

Teneinde de budgettaire weerslag van gebeurlijke nieuwe herklasseringen van PPS-projecten, zoals bijvoorbeeld het dossier Brabo II, te kunnen ondervangen wordt er een provisie voor ESR-correcties van 40 miljoen euro ingeschreven.

Het totaal effect van de herklasseringen in het kader van het verstrengde Europees begrotingstoezicht bedraagt aldus -288,7 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2016.

7. HET VORDERINGENSALDO

Tabel 7-5 toont de berekening van het vorderingensaldo voor de Vlaamse overheid. De tabel bestaat uit twee delen: de berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) en de berekening van het vorderingensaldo van de te consolideren instellingen.

Vertrekkende van het begrotingssaldo (excl. Titel III) wordt het vorderingensaldo van de Vlaamse ministeries berekend. Het begrotingssaldo (excl. Titel III) wordt bepaald als het verschil tussen de begrote ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) exclusief leningopbrengsten en de begrote uitgaven van dezelfde ministeries.

De ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) zijn de totale ontvangsten uit de algemene middelenbegroting en bedragen 37,7 miljard euro. Voor de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) worden de totale vereffeningskredieten genomen uit de administratieve uitgaventabel. Deze worden berekend als de som van de VEK's en VRK's en bedragen samen 40,6 miljard euro (cfr. tabel 5-4).

Het begrotingssaldo bedraagt aldus $37,7 - 40,6 = -2,9$ miljard euro.

Om tot het ESR- gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) te komen worden op het begrotingssaldo een aantal correcties aangebracht.

Vooreerst worden ontvangsten en uitgaven begroot in het kader van kredietverleningen en deelnemingen (ESR-code 8) geneutraliseerd. Hetzelfde gebeurt met uitgaven om indirecte schuld af te lossen (ESR-code 9).

Het berekenen van het vorderingensaldo op geconsolideerde basis impliceert dat de financiële stromen van en naar de te consolideren Vlaamse instellingen moeten geneutraliseerd worden. Vandaar dat zowel aan uitgaven-, als aan ontvangstenzijde respectievelijk de dotaties aan, als de dotaties van de te consolideren instellingen worden geneutraliseerd.

Aan uitgavenzijde wordt er tot slot een correctie gemaakt voor de rente-uitgaven om het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de ministeries te bekomen.

Toepassing van bovenstaande principes op de ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) kan schematisch als volgt worden voorgesteld:

Tabel 7-1: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting (in duizend euro)

	BA 2016
Ontvangsten	37.654.169
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-85.971
Toelagen van instellingen behorende tot de consolidatiekring	-12.104
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	37.556.094

Toepassing van bovenstaande principes op de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) resulteert in onderstaand berekeningsschema.

Tabel 7-2: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven algemene begroting (in duizend euro)

	BA 2016
Uitgaven	40.577.115
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-2.474.487
Toelagen aan instellingen behorende tot de consolidatieperimeter	-8.518.583
Aflossingen schuld (esr code 9)	-770
VEK-buffer	-100.000
Overflow Hoger Onderwijs	-58.991
Rente-uitgaven	-114.726
ESR gecorrigeerde uitgaven algemene begroting	29.309.558

Het ESR-gecorrigeerde primair saldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) is dan gelijk aan het verschil tussen de ESR-gecorrigeerde ontvangsten en ESR-gecorrigeerde primaire uitgaven van de algemene uitgavenbegroting en bedraagt 37,6 – 29,3 ofwel 8,3 miljard euro.

Het tweede deel bestaat uit de berekening van het ESR-gecorrigeerde primair saldo bij de te consolideren instellingen. Dit zijn de Vlaamse rechtspersonen en andere entiteiten die tot de Vlaamse consolidatieperimeter behoren.

Met betrekking tot de te consolideren instellingen wordt een gelijkaardige redenering toegepast om de totale begrotingsontvangsten en -uitgaven om te zetten in ESR-gecorrigeerde ontvangsten en -uitgaven. Vertrekkende van het begrote bedrag aan ontvangsten en uitgaven wordt via het becijferen van een aantal correcties tot het ESR-gecorrigeerd primair saldo gekomen.

Naast de hierboven beschreven ESR-correcties voor deelnemingen en kredietverleningen (code 8) en overheidsschuld (code 9) en het neutraliseren van de financiële stromen van en naar de ministeries en de te consolideren Vlaamse instellingen worden langs ontvangstenzijde het overgedragen saldo van een vorig begrotingsjaar en de opnemingen uit het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen).

Tabel 7-3: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten instellingen (in duizend euro)

	BA 2016
Ontvangsten	18.077.251
Leningen	-2.683.129
Deelnemingen en kredietverleningen	-1.109.739
Toelagen van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-8.895.484
Interne verrichtingen	-3.372.267
ESR gecorrigeerde ontvangsten	2.016.632

Langs uitgavenzijde worden dan weer het naar een volgend begrotingsjaar over te dragen saldo en de toewijzing aan het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen).

Tabel 7-4: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven instellingen (in duizend euro)

	BA 2016
Uitgaven	18.077.251
Aflossingen	-977.999
Deelnemingen en kredietverleningen	-3.107.840
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-142.717
Interne verrichtingen	-3.035.999
Rente-uitgaven	-324.322
ESR gecorrigeerde uitgaven	10.488.374

Het ESR-gecorrigeerde primair saldo van de te consolideren instellingen bedraagt $2 - 10,5 = -8,5$ miljard euro.

Het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse overheid wordt bekomen door de resultaten van de ministeries en de instellingen samen te voegen en bedraagt -0,2 miljard euro.

Voor de onderbenutting gaan we uit van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de jaren laatste 2 jaren (i.c. begrotingsjaren 2014 en 2015) waarbij we enkele correcties toepassen voor eenmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed.

De onderbenutting 2014 bedroeg 170,9 miljoen euro of 0,61% van de ingeschreven betaalkredieten 2014. Deze onderbenutting werd echter vertekend door een aantal eenmalige factoren. Enerzijds werd de onderbenutting in 2014 beperkt opgekrikt door het niet aanwenden van provisies ten belope van 17,9 miljoen euro maar werd anderzijds aangetast door eenmalige verrichtingen voor een bedrag van 187,2 miljoen euro.

Tot slot werd de onderbenutting 2014 aangetast door eenmalige overaanwending bij enkele te consolideren instellingen die actief zijn op het gebied van overheidsinvesteringen (FFEU, VIF, Hermes, W&Z) voor een bedrag van 60,3 miljoen euro.

Indien we deze als eenmalig geïdentificeerde factoren van onderbenutting filteren uit de vastgestelde onderbenutting 2014 dan bekomen we een gecorrigeerde onderbenutting in 2014 van 400,5 miljoen euro (= $170,9 - 17,9 + 187,2 + 60,3$) of 1,49 % van de ESR-betaalkredieten in 2014.

De onderbenutting 2015 bedroeg 353 miljoen euro of 0,92% van de ingeschreven betaalkredieten 2015.

In deze cijfers is de onderbenutting op de bevoegdheden die zijn overgekomen in het kader van de zesde staatshervorming – en waarvoor de uitvoering nog door de instellingen van sociale zekerheid wordt verzorgd – a rato van 57,4 miljoen euro geïncorporeerd. Gelet op het feit dat er sommige operatoren zoals RSZ, DIBISS, RIZIV op trimestriële basis rapporteren en de gegevens met een vertraging van 4 à 5 maanden worden verwerkt, zullen de definitieve cijfers over het boekjaar 2015 pas tegen mei 2016 bekend zijn. Omwille van het niet definitieve karakter van deze onderbenutting en om de consistentie met de hierboven berekende onderbenutting voor 2014 te bewaren, zuiveren we de onderbenutting op de kredieten voor bevoegdheden zesde staatshervorming in eerste instantie uit deze berekening.

Ook deze onderbenutting excl. de bevoegdheden zesde staatshervorming werd vertekend door een aantal eenmalige factoren.

Enerzijds werd de onderbenutting in 2015 beperkt opgekrikt door het niet aanwenden van de provisie werk ten belope van 9,7 miljoen euro maar werd anderzijds aangetast door eenmalige overaanwending bij enkele instellingen die actief zijn op het gebied van overheidsinvesteringen (Hermes, IMEC, NV Mijnen) voor een bedrag van 70,5 miljoen euro.

Indien we deze factoren filteren uit de vastgestelde onderbenutting 2015 dan bekomen we een gecorrigeerde onderbenutting in 2015 van 356,3 miljoen euro (=353 – 57,4 – 9,7 + 70,5) of 1,26 % van de ESR- betaalkredieten (excl. zesde staatshervorming) in 2015.

Het gemiddelde van deze gecorrigeerde onderbenuttingspercentages namelijk $1,38\% = (1,49 + 1,26)/2$ wordt toegepast op de beschikbaar gestelde betaalkredieten 2016 exclusief de kredieten voor bevoegdheden die overkomen in het kader van de zesde staatshervorming of 29 miljard euro om de verwachte onderbenutting bij de begrotingsaanpassing 2016 te bekomen. $29 \text{ miljard euro} \times 1,38\% = 399,5 \text{ miljoen euro}$.

Gelet op de onderbenutting die zowel in 2014 als in 2015 werd vastgesteld bij de universiteiten en hogescholen, de onderbenutting in 2015 op de kredieten ter financiering van de bevoegdheden die werden overgedragen in het kader van de zesde staatshervorming, en gelet op de versterking van het monitoringproces wordt de onderbenutting opgetrokken met 90 miljoen euro naar 489,5 miljoen euro.

Het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse overheid gecorrigeerd voor onderbenutting wordt het gecorrigeerde primair saldo van de Vlaamse overheid genoemd en bedraagt $-225,2 + 489,5 = 264,3$ miljoen euro.

Tot slot dienen de geconsolideerde rente-uitgaven van 439 miljoen euro in rekening gebracht te worden om het gecorrigeerde vorderingensaldo te bekomen van $-174,7$ miljoen euro.

Van dit gecorrigeerde vorderingensaldo moeten nog de ESR-correcties, inzonderheid tengevolge het verstrengde Europees begrotingstoezicht, worden afgetrokken voor een bedrag van 288,7 miljoen euro om tot een ESR-gecorrigeerd vorderingensaldo incl. verstrengd Europees toezicht te komen van 463,4 miljoen euro.

De Vlaamse Regering houdt de 94,4 miljoen euro aan meeruitgaven gerelateerd aan de vluchtelingen crisis buiten de structurele inspanning en beroept zich op artikel 5.1 van verordening (EG) nr. 1466/97 over de versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economische beleid. Artikel 5.1 van bovengenoemde verordening stelt dat tijdelijke afwijkingen van het traject naar de middellangetermijndoelstelling kunnen worden toegestaan indien deze het gevolg zijn van een buitengewone, buiten de macht van de lidstaat vallende gebeurtenis met een aanzienlijk effect op de financiële positie van de overheid.

Per saldo sluit de Vlaamse Regering de begroting af met een beperkt tekort van 369 miljoen euro.

Tabel 7-5: Normnaleving door de Vlaamse overheid (in duizend euro)

	ESR-effect	BO 2016	BA2016
Algemene begroting Vlaamse ministeries (excl. Titel III)			
Ontvangsten	+	39.395.157	37.654.169
Uitgaven	-	-39.950.601	-40.577.115
Begrotingssaldo Vlaamse ministeries (excl. Titel III)			
Ontvangsten	+	39.395.157	37.654.169
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	-1.527.233	-85.971
Dotaties van instellingen behorende tot de consolidatiekring	-	-9.702	-12.104
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	=	37.858.222	37.556.094
Uitgaven	-	39.950.601	40.577.115
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	+	-1.895.035	-2.474.487
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatiekring	+	-8.624.141	-8.518.583
Aflossingen schuld (esr code 9)	+	-779	-770
VEK buffer		-100.000	-100.000
Overflow Hoger Onderwijs			-58.991
Rente-uitgaven	-	-108.814	-114.726
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven algemene begroting	=	29.221.832	29.309.558
ESR- gecorrigeerd primair saldo Vlaamse ministeries (1)			
Begrotingen te consolideren instellingen			
Ontvangsten	+	16.803.857	18.077.251
Leningen	-	-2.222.601	-2.683.129
Deelnemingen en kredietverleningen	-	-806.520	-1.109.739
Dotaties van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	-8.743.332	-8.895.484
Interne verrichtingen	-	-3.129.979	-3.372.267
ESR gecorrigeerde ontvangsten	=	1.901.425	2.016.632
Uitgaven	-	16.803.857	18.077.251
Aflossingen	+	-926.975	-977.999
Deelnemingen en kredietverleningen	+	-2.271.959	-3.107.840
Dotaties van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	+	-131.502	-142.717
Interne verrichtingen	+	-2.706.038	-3.035.999
ESR gecorrigeerde uitgaven FFEU	-	0	
DBF-Toerisme Vlaanderen	+		
Rente-uitgaven	-	-344.775	-324.322
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven incl FFEU	=	10.422.608	10.488.374
ESR- gecorrigeerd primair saldo te consolideren instellingen (2)			
ESR- gecorrigeerd primair saldo (1) + (2)			
	=	115.207	-225.206
Onderbenutting	+	403.066	489.483
Gecorrigeerd primair saldo			
	=	518.272	264.277
Rente-uitgaven	-	453.589	439.048

Gecorrigeerd vorderingensaldo		=	64.684	-174.771
	ESR-correctie ontvangsten emissierechten	+	3.216	3.223
	verschillen tijdstip registratie gewestbelastingen	+		
	Correctie Zorgfonds (t.o.v. toelage)	+	-578	-578
	Correctie ESF-agentschap (t.o.v. toelage)	+	-11.000	-11.753
	Correctie FWO			-42.709
	TOTAAL Effect ESR correcties		-8.362	-51.817
	Voorziene bouwingaven binnen DBFM Scholen van Morgen	+	-540.573	-515.802
	Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	+	-92.572	50.142
	Herclassificatie VMSW	+		0
	Herclassificatie VWF	+		0
	Consolidatie Tunnel Liefkenshoek	+		0
	rollend fonds PMV	+	-346	-346
	positieve correctie Amoras	+	4.700	4.700
	De Lijn Stelplaats Tongeren	+	168	168
	Brabo 1	+	1.276	1.276
	Brabo 2	+		
	Livan	+	2.742	2.742
	VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	+	4.392	4.392
	jeugdverblijfinfrastructuur	+		0
	UZ Gent	+		2.008
	Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	+	177.855	160.270
	effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3			0
	Sluis Terneuzen	+	49.600	49.600
	VAC Brussel	+	44.000	44.000
	Provisie ESR-correcties			-40.000
	TOTAAL Effect verstrengd begrotingstoezicht	+	-348.758	-236.849
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht incl. uitgaven asielcrisis		=	-292.437	-463.438
	éénmalige uitgaven asielcrisis	+	120.830	94.420
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht excl. uitgaven asielcrisis		=	-171.607	-369.018

8. HET FINANCIËEL BEHEER

8.1. De geconsolideerde schuld: inleiding

In overeenstemming met het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) wordt de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid samengesteld. Het INR heeft haar laatste lijst van de te consolideren instellingen meegedeeld naar aanleiding van de EDP-notificatie van april 2016. Van de instellingen die op deze lijst voorkomen, worden de financiële en overige schulden hieronder weergegeven (zie tabel 8-4). Deze overige schulden worden, in overeenstemming met het INR, meegenomen in de geconsolideerde schuld.

Samen met de directe en indirecte schuld van de Vlaamse ministeries (incl. zichtrekening) vormen de financiële en overige schulden van al deze rechtspersonen en alternatief gefinancierde investeringsschema's de geconsolideerde bruto-schuld. Eventuele beleggingen worden niet van de uitstaande bruto-schuld afgetrokken. Op geconsolideerd niveau worden de leningen die zijn aangegaan tussen entiteiten binnen de consolidatieperimeter evenwel niet meegerekend. Dergelijke leningen zijn omwille van deze reden onmiddellijk afgetrokken van de schuld van de desbetreffende instellingen.

De geconsolideerde schuld bedraagt eind 2015 18,8 miljard euro. Dit is nog een voorlopig cijfer dat nog licht kan wijzigen daar nog niet alle instellingen hun jaarrekening neergelegd hebben.

8.2. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingsaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (ERS-8).

8.2.1. *Het begrotingsaldo in ESR-termen*

In 2015 is er een gerealiseerd tekort van 335 miljoen euro en in 2016 wordt een tekort verwacht van 463,4 miljoen euro (incl. asielcrisis en exclusief correctie afrekening 2018) waardoor de geconsolideerde schuld eind 2015 en eind 2016 met dit laatste tekort zal toenemen.

8.2.2. *Kredietverleningen en participaties in 2015*

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

De volledige terugbetaling door KBC van de steun verkregen in 2009 op het einde van december 2015 voor een bedrag van 3 miljard euro (hoofdsom 2 miljard euro +

terugbetalingspremie van 1 miljard euro) heeft een grote invloed op zowel het resultaat van de kredietverleningen en participaties in 2015 en de schuldsituatie van zowel 2015 als 2016. Voor 2015 werd verwacht dat KBC in 2015 500 miljoen euro (= 333 miljoen euro kapitaal + 50% terugbetalingspremie) zou terug betalen. Dit was het minimale bedrag dat KBC moest terugbetalen overeenkomstig de afspraken die zijn gemaakt met de Europese Commissie. Daarnaast werden bij de ministeries nog ontvangsten gebudgetteerd voor 22,7 miljoen euro.

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte telt het kaseffect en hiervoor zijn de vereffeningskredieten van belang. Voor de algemene ESR-8 budgetten van het voorbije jaar werd in de begrotingsaanpassing 2015 voor 220 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven. Dit bedrag werd geraamd aan de hand van de betaalkalenders in de beslissingen van de Vlaamse Regering, aangepast aan de reeds uitgevoerde betalingen en nieuwe inzichten. De belangrijkste zijn voor het TINA-fonds, Arkimedes, Via-Invest, Finlab en het participatiefonds.

Bij de instellingen werden ESR-8 ontvangsten ingeschreven ten bedrage van 376 miljoen euro en uitgaven ten bedrage van 251 miljoen euro. Deze participaties bevinden zich voornamelijk bij de regionale investeringsmaatschappijen die ook recent opgenomen zijn in de consolidatiekring van de Vlaamse overheid.

8.2.3. Kredietverleningen en participaties in 2016

De verwachte ontvangst van KBC in 2016 van 1,5 miljard euro, is in de begrotingsaanpassing volledig weggefallen.

De financiering van VMSW en VWF wordt nu volledig gebudgetteerd. Het voorziene bedrag is 1,3 miljard euro. Er zal bij de opnames een zo goed mogelijke match gezocht worden met de leningsbehoefte van deze instellingen en dit in een meerjarig perspectief. Deze opnames laten de directe schuld stijgen. De stijgingen bij de deze ESR-geconsolideerde instellingen die nog in de initieel geraamde geconsolideerde schuld waren voorzien, zijn hierdoor weggefallen. Alleen de terugbetaling van hun bestaande portefeuille van (gewaarborgde) schulden komt tot uiting in het overzicht van geconsolideerde schuld. In het totaalcijfer van de ESR-8 uitgaven van de ministeries worden ook de normale ESR-8 uitgaven ingeschreven voor een bedrag van 243 miljoen euro.

Tot slot zijn er ook bij de rechtspersonen nog resp. 423 miljoen euro ESR-8 ontvangsten en 571 miljoen euro ESR-8 uitgaven.

Tabel 8-1: Ingeschreven ESR-8 ontvangsten en -uitgaven bij BA 2015, BO 2016 en BA 2016 (in duizend euro)

Deelnemingen en kredietverleningen	BA 2015	BO 2016	BA 2016
Ministeries			
ESR-8 ontvangsten ministeries (excl. KBC)	22.686	24.233	85.971
ESR-8 ontvangst KBC (incl. 50% premie)	500.000	1.503.000	0
ESR-8 vereffeningskredieten ministeries*	-220.137	-241.902	-1.559.216
Vlaamse Rechtspersonen			
ESR-8 ontvangsten rechtspersonen	375.732	212.261	423.701
ESR-8 uitgaven rechtspersonen	-251.236	-515.858	-571.173
Saldo (excl. KBC)	-72.955	-521.266	-1.620.717
Saldo (incl. KBC)	427.045	981.734	-1.620.717

* het bedrag van de ESR-8 vereffeningskredieten ministeries is samengesteld uit 1.905.123 verminderd met 345.907 van de schuldaflossingen VMSW en VWF

8.2.4. *Samenvatting*

Voor 2016 wordt een verdere stijging van de geconsolideerde schuld verwacht als gevolg van het te verwachten begrotingstekort eind 2016 en het saldo aan ESR-8 verrichtingen. Eind 2016 wordt verwacht dat de geconsolideerde schuld met 5,5 miljard euro zal toenemen. Het positief saldo op de zichtrekening en de afgelopen beleggingen voor in totaal 1,5 miljard euro worden aangewend. 5 miljard van deze schuldtoename is te verklaren door de overname van de bevoegdheid van de ziekenhuisinfrastructuur en de kasmatige engagements ten aanzien van de ziekenhuizen die hiermee gepaard gaan.

Tabel 8-2: Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2016 (in duizend euro)

ESR-resultaat 2016	-463.438
ESR-8 ontvangsten ministeries	85.971
ESR-8 uitgaven ministeries	-1.559.216
ESR-8 ontvangsten rechtspersonen	423.701
ESR-8 uitgaven rechtspersonen	-571.173
Ziekenhuisinfrastructuur	-4.963.206
Toename	-7.047.361
Zichtrekening + beleggingen	1.508.494
Netto schuldtoename	-5.538.867

8.3. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften Vlaamse ministeries in 2016

In 2016 zullen de uitstaande directe schulden op korte termijn, die eind 2015 755 miljoen euro bedroegen, volledig worden terugbetaald. De aflossingen van schulden op lange termijn worden volledig voor 1,3 miljard euro terugbetaald. In 2016 komt in juli een grote EMTN-uitgifte van 1,25 miljard euro op eindvervaldag. Naast deze grote eindvervaldagen hebben de Vlaamse ministeries ook enkele kleinere vervaldagen. Van de overgenomen leningen van de vismijn Oostende vervalt 204 duizend euro in 2016. De laatste vervaldag van deze leningen is pas in 2028. De aflossingslasten ingevolge de overgenomen leningen van de Gemeentelijke Holding bedragen 52,4 miljoen euro in 2016. De laatste eindvervaldag van deze leningen is in 2026.

De terugbetalingen kunnen grotendeels gefinancierd worden door de vervallen uitstaande beleggingen eind 2015 (1,1 miljard euro) en de positieve stand op de zichtrekening (410 miljoen euro).

In het kader van het actief schuldbeheer zal de Vlaamse overheid in 2015 en 2016 de financiering verzorgen van de eenmalige uitbetaling van de alternatieve subsidies verstrekt door het VIPA voor een ingeschat bedrag van maximaal 641,8 miljoen euro in 2015 en 171,8 miljoen euro in 2016. Bij de begrotingsaanpassing 2016 wordt ingeschat dat er voor 36,2 miljoen euro aan directe uitbetalingen zal plaatsvinden.

Vanaf midden 2015 neemt de Vlaamse overheid ook de rechtstreekse financiering op zich van de VMSW en VWF. Uit de eerste opnames is immers gebleken dat de Vlaamse overheid zich goedkoper kan financieren op de kapitaalmarkt dan te werken met gewaarborgde leningen. Voor 2016 wordt 1,2 miljard en 472 miljoen euro voorzien voor

respectievelijk VMSW en VWF. Er zal bij de opnames een zo goed mogelijke match gezocht worden met de leningsbehoefte van deze instellingen en dit in een meerjarig perspectief.

Deze opnames laten de directe schuld stijgen. De stijgingen bij de deze ESR-geconsolideerde instellingen die nog in begrotingsopmaak 2016 waren voorzien, zijn hierdoor weggefallen. Alleen de terugbetaling van hun bestaande portefeuille van (gewaarborgde) schulden komt tot uiting in het overzicht van geconsolideerde schuld.

Tot slot wordt voor de overname van de langetermijnfinanciering van de DBFM Scholen van morgen door de NV Schoolinvest in een totale directe financiering voorzien van 707 miljoen euro via kapitaal en via obligaties uitgegeven via het x/n-vereffeningsstelsel.

Samengevat geeft onderstaande tabel de bruto-financieringsbehoefte voor 2015 en 2016 weer.

Tabel 8-3: Financieringsbehoefte ministerie BA 2015, BO en BA 2016 (in duizend euro)

	BA 2015	BO 2016	BA 2016
Aflossing schuld ministerie	383.603	1.306.035	1.306.035
Aflossingen BCP + financiering op korte termijn			775.000
Aflossingen + opnames schuld instellingen	30.503	16.408[1]	17.277
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	143.928	-65.424	174.772
Saldo esr-8 ministeries	-302.549	-1.285.331	156.019
Saldo esr-8 CFO-leden		12.249	
Pensioenfondsen[2]	-240.000		-
Kasoverschotten + beleggingen			-1.508.494
Herfinanciering VIPA	641.834	171.800	36.200
Herfinanciering VMSW	550.813	1.180.632	1.190.632
Herfinanciering VWF	218.501	472.501	472.501
Financiering Schoolinvest			707.000
Totaal	1.426.633	1.808.870	3.306.942
Aflossingen	414.106	1.306.035	2.078.312
Netto schuldtoename	1.012.527	502.835	1.228.630

8.4. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016 per entiteit

In onderstaande tabel wordt tot slot een vergelijking gemaakt tussen de verwachte geconsolideerde schuld 2015 en 2016, beide bij de begrotingsopmaak 2016 en de reële situatie van de geconsolideerde schuld eind 2015 en de nu verwachte geconsolideerde schuld 2016. Op basis van deze tabel kan heel goed vastgesteld worden dat de schuld zich eind 2015 op een lager dan verwacht niveau bevond. Dit is te verklaren door de eerder dan ingeschatte terugbetaling van de participatie in KBC. Ook eind 2016 zou de schuld 1,3 miljard lager liggen dan bij de begrotingsopmaak ingeschat. Dit is tevens het gevolg van de versnelde KBC-terugbetaling.

Omwille van het feit dat een deel van deze ontvangsten eind 2015 is ingezet voor tijdelijke beleggingen, komt de volledige impact van deze operatie niet volledig tot uiting in een verdere daling van de effectieve bruto-schuld eind 2015.

Tabel 8-4: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)

	BA 2015	REA 2015	BO 2016	BA 2016
Directe schuld MVG	2.269.739	4.104.362	967.105	4.854.426
Indirecte schuld MVG	1.788	1.788	1.592	1.592
Negatieve stand zichtrekening MVG	1.896.783	0	1.852.063	478.762
Negatieve stand C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	0	17.277	0	17.277
FRGE	50.300	50.300	50.300	50.300
Vlaams openbare instellingen (CFO)				
BLOSO	1.804	1.641	1.804	1.641
De Scheepvaart	3.811	22.273	3.811	22.273
FFEU	12.667	0	12.667	0
FIT	215	1.726	215	1.726
FJW	1.972	19.151	1.972	19.151
FoCI	4.438	1.513	4.438	1.513
Grindfonds	217	41	217	41
Hermesfonds	6.216	40.521	6.216	40.521
IWT	34.276	42.316	34.276	42.316
Kind en Gezin	1.229	1.180	1.229	1.180
Pendelfonds	133	0	133	0
Syntra Vlaanderen	2.645	3.969	2.645	3.969
Toerisme Vlaanderen	9.825	3.222	9.825	3.222
VAPH	14.188	18.366	14.188	18.366
VDAB	5.497	53.081	5.497	53.081
VFL	845	750	845	750
VITO	1.627	2.062	1.627	2.062
VLM	2.730	97.017	2.730	97.017
VRT	738	8.254	738	8.254
VVM De Lijn	227.316	150.170	175.455	150.170
andere < 100 k euro	15	15	15	15
Instellingen geherklasseerd voor 2014 en niet behorend tot CFO				
BAM	152.370	152.926	136.273	136.273
VLIR	5.027	5.027	5.027	5.027
VLAM	1.699	1.699	1.699	1.699
VLIZ	433	632	433	632
VIB	7.497	7.830	7.497	7.830
FWO	27.643	161.003	27.643	161.003
Muntpunt	332	322	332	332
Lijninvest	370	370	370	370
andere < 100 k euro	86	86	86	86
Saldo Gesubsidieerd vrij onderwijs				
Nationaal Waarborgfonds	79.446	78.724	52.551	52.551
Agion (systeem 1/1/89 - 30/09/89)	7.789	7.604	6.872	6.872
Agion (systeem vanaf 30/09/89)	289.964	293.118	310.848	310.848
Universiteiten en hogescholen	390.296	305.089	390.296	305.089
Parlement	1.100	1.100	1.100	1.100
Amoras	59.306	59.309	54.930	54.930

Nieuw in 2014 (herklassificatie INR maart)				
PMV	9.193	9.193	9.193	9.193
PMV Re Vinci	6.010	5.994	5.549	5.533
Lak Invest	32.879	23.351	32.879	22.505
Wandelaar Invest	82.591	77.300	82.591	77.300
Arkimedes Management	400	0	400	0
Novovil	1.000	1.000	1.000	1.000
VPM	30.000	30.000	30.000	30.000
Diestsepoort	51.600	0	49.900	0
andere < 100 k euro	71	71	71	71
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR september)				
VMSW*	6.987.828	6.313.000	7.936.431	6.130.663
VWF*	3.238.630	3.005.411	3.539.008	2.841.841
VIPA	2.314.687	1.846.551	2.407.259	1.760.227
EKM's	729.546	596.903	729.546	596.903
Arkimedes fonds I	49.379	47.952	51.037	47.952
H.W.P.	5.057	4.000	5.057	4.000
Brustem Industriepark	400	0	400	0
Terra Energy Holding	205	0	205	0
iVentures	1.084	0	1.084	0
Site kanaal	1.577	349	1.577	349
Tunnel Liefkenshoek	23.993	28.097	23.993	28.097
Domus Flandria	21.272	21.272	4.882	21.272
IBBT (iMinds)	4.000		6.947	0
andere < 100 k euro	51	51	51	51
PPS-schulden geconsolideerd				
DBFM "Scholen voor Morgen"	638.250	531.927	1.178.823	343.729
Brabo I	75.652	73.540	74.376	73.100
Livan I	67.128	68.062	64.386	65.320
Stelplaatsen	5.867	5.860	5.699	5.531
Stelplaatsen BOvZO (nieuw vanaf 2015)	31.261	30.585	31.261	30.585
Via invest zaventem (nieuw vanaf 2015)				
R4 (nieuw vanaf 2015)				
Noord zuid kempen (nieuw vanaf 2015)				
Toerisme Jeugdverblijf (nieuw vanaf 2016)				
VAC Brussel (nieuw vanaf 2016)		17.020		0
Nieuw				
UZ Gent	54.400	54.400	54.400	52.392
Ziekenhuisinfrastructuur	0		4.963.206	4.963.206
Fusies gemeenten	0	0	0	0
Totaal geconsolideerde schuld	20.391.837	18.878.518	25.787.832	24.452.508

In bovenstaande tabel worden enkel de geconsolideerde schulden weergegeven. Voor een totaaloverzicht van alle PPS-schulden kan verwezen worden naar het jaarlijkse rapport van het PPS-kenniscentrum. Een overzicht van de totaal gewaarborgde schuld (incl. het gedeelte dat niet in de geconsolideerde schuld vervat zit) wordt jaarlijks weergegeven in het kas-, schuld- en waarborgrapport van het departement Financiën en Begroting dat in de maand mei aan het Vlaams Parlement zal bezorgd worden.